LUNDS UNIVERSITET
Musikhögskolan i Malmö

EXAMENSARBETE
Vårterminen 2011
Lärarutbildningen i musik
Sami Ylinen

Den frivilliga utvecklingen

Om hur instrumentallärare i kommunala musik- och kulturskolor utvecklar sitt pedagogiska arbete

Handledare: Stefan Östersjö

Abstract

Title: The voluntary evolution - About how music teachers in municipal music schools evaluate and develop their pedagogical work

Author: Sami Ylinen

This paper aims to find out if the teachers at the Swedish municipal music schools evaluate and develop their pedagogical methods and everyday teaching. I also explore what methods they use in order to do so, and whether the frequency and methods depend on the teachers' background and amount of experience. The theory chapter of this paper gives a background to why evaluation and development are important to teaching music, and explains different methods of evaluation. The empirical data used for this study comes from a survey I sent to all municipal music schools in Sweden, as well as from interviews with three teachers working at three different municipal music schools. According to the results, there are differences in how frequently teachers evaluate their own work, as well as in how they do it depending on how long they have worked as teachers, and on what kind of education they have. My findings indicate that inexperienced teachers seem to be far more unlikely to evaluate their own work than experienced teachers, and teachers with a degree in teaching music in a classroom tend to evaluate their work alone more often than others. I also found that teachers who teach only classical music seem to be more likely to evaluate their own work than teachers teaching popular music or mixed genres. I also found that teachers more often than not seem to use unsystematic and subjective ways of evaluating their work, rather than a predefined method.

Keywords: municipal music school, teacher, optional, voluntary, evaluation, assessment, development, instrument, song, competency, knowledge, improvement, change

Sammanfattning

Titel: Den frivilliga utvecklingen – Om hur instrumentallärare i kommunala musik- och kulturskolor utvecklar sitt pedagogiska arbete

Författare: Sami Ylinen

I detta examensarbete söker jag svar på om sång- och instrumentallärarna inom de kommunala musik- och kulturskolorna utvärderar och utvecklar sitt pedagogiska arbete. Jag undersöker också vilka metoder de använder för detta, och huruvida frekvensen och metoderna varierar beroende på lärarnas bakgrund, utbildning, och arbetslivserfarenhet. Teorikapitlet ger en bakgrund till begreppet pedagogisk utvärdering och presenterar olika tankar över varför utvärdering och pedagogiskt utvecklingsarbete är viktigt, samt vilka olika metoder det finns att använda sig av. Undersökningens empiriska data kommer dels från en enkät som skickades ut till samtliga musik- och kulturskolor i Sverige, samt från djup-intervjuer med tre utvalda lärare från tre olika kulturskolor. Enligt resultaten verkar det finnas vissa skillnader i hur ofta olika lärargrupper utvärderar sitt arbete, och även i hur de gör det, beroende på hur länge de har arbetat som lärare och vad de har för utbildning. Resultaten antyder att erfarna lärare utvärderar sitt arbete i långt större utsträckning än relativt nyutbildade lärare, och att lärare med G/GG/GA-utbildning tenderar att utvärdera och utveckla sitt arbete på egen hand mycket oftare än lärare med andra typer av utbildningar. Jag fann även att lärare som endast undervisar klassisk musik är mer benägna att utvärdera sin undervisning än lärare som undervisar i populärmusik eller blandad genre. Resultaten antyder också att lärare oftare använder sig av subjektiva och ostrukturerade sätt att utvärdera än av specifika och systematiska metoder.

Sökord: kommunal, kulturskola, musikskola, utvärdering, utvecklingsarbete, instrument, sång, lärare, kompetens, kunskap, förbättring, förändring

Innehållsförteckning

Abstract....2
Sammanfattning....3
Innehållsförteckning....4

1. Inledning....1

2. Syfte....2

3 Teoretisk bakgrund....3

3.1 Varför utvärdera?....3
3.2 Utvärderingens förutsättningar....3
3.3 Metoder....5
3.4 Sammanfattning....7

4. Metod....8

4.1 Datainsamling med enkät....8
4.2 Validitet och reliabilitet....9
4.3 Datainsamling genom intervjuer....9
4.4 Urval....10
4.5 Etiska överväganden....10

5. Resultat....11

5.1 Det individuella utvecklingsarbetet....11
5.2 Skolornas utvecklingsarbete....15
5.3 Sammanfattning....18

6. Diskussion....20

6.1 Frånvaron av metod....20
6.2 Metoder för utvärdering....21
6.3 Skillnader beroende på bakgrund....22
6.4 Skolornas utvecklingsarbete....23

7. Sammanfattning och fortsatt forskning....25

8. Referenser....27

9. Bilagor....29

9.1 Bilaga 1 – Email till musik- och kulturskolorna....29
9.2 Bilaga 2 – Enkäten....29
9.3 Bilaga 3 – Intervjuguide....34

1. Inledning

På en lektion under höstterminen 2010 presenterade vår lärare en tanke som dyker upp i Anthony Kemps bok *The Musical Temperament* (Kemp, 1996). Tanken går ut på att lärare tenderar att undervisa på samma sätt som de själva blev undervisade, och att instrumentallärare som undervisar enskilt möjligen gör detta som en konsekvens av sättet de blivit undervisade på. Många lärare använder sig själva som förebilder och uppmuntrar eleven att försöka efterlikna sättet de spelar på för att på så vis förbättra teknik, ton, hållning och annat som har med spelandet att göra. Men denna relation mellan lärare och elev överför inte bara hållning, tonbildning, teknik och musikalisk stil, utan även uppfattningar om sättet att undervisa, metod, sätt att angripa problem och annat, vilket då skulle leda till att eleven, om denne så småningom blir instrumentallärare, kommer att undervisa på samma sätt som sin lärare. Jag reagerade på denna tanke med viss skepsis. Om detta verkligen stämmer, skulle det då inte betyda att en pedagogisk utbildning egentligen inte gör någon större skillnad? Om de metoder jag anammat från min lärare sitter så djupt att jag i slutänden kommer att använda mig av dem i min undervisning, varför ska jag då slösa tid på att gå på musikhögskola och utbilda mig till musiklärare?

Jag funderade en hel del över detta. Jag letade också reda på Kemps bok, och upptäckte att det där, såvitt jag kunde se, inte stod något alls om tidsaspekten. Undervisar dessa lärare på det sättet bara ett tag efter att de fått sitt första jobb som lärare? I några år? I all evighet? Om de fortsätter att undervisa så under hela sin karriär, skulle inte det då betyda att de inte alls ifrågasätter huruvida sättet de arbetar på är effektivt, eller om det ens fungerar? Om musiklärare tar examen när de är runt 25 år gamla och går i pension när de är 65, så kommer de alltså att undervisa i runt 40 år. Fungerar verkligen samma metoder helt oförändrade i 40 år? Jag är tveksam till detta. Kanske är det så att vår lärare, som presenterade denna tanke för oss, också är tveksam? Kanske är det så att hon presenterade Kemps idé som en provokation för att få oss blivande instrumentallärare att tänka igenom vår framtida pedagogik, och därmed få oss att inte utan eftertanke undervisa så som vi själva blivit undervisade, utan på ett mycket bättre och mer genomtänkt sätt? Jag spekulerar givetvis, men dessa frågor leder mig fram till flera för mig mycket intressanta frågor: Varför undervisar instrumentallärare som de gör? Var kommer deras pedagogiska metoder ifrån, och hur vet de att det fungerar bra att undervisa så? Antalet lärare som undervisar helt utan att reflektera över på vilket sätt de gör det är förhoppningsvis noll, eller åtminstone synnerligen litet, så frågan blir snarare på vilket sätt de reflekterar över sin undervisning. Detta leder mig fram till huvudfrågan och det som kommer att undersökas i denna uppsats: Hur utvärderar och utvecklar instrumentallärare sitt pedagogiska arbete?

Denna uppsats är uppdelad i sju kapitel, där kapitel två presenterar uppsatsens syfte och forskningsfrågor. Kapitel tre går igenom bakgrund och tidigare forskning inom ämnet. Kapitel fyra presenterar metoden jag valt för att utföra detta arbete och de undersökningar som ligger till grund för det. Kapitel fem lägger fram resultaten som framkommit i undersökningarna, och i kapitel sex diskuteras resultat och möjliga slutsatser man kan dra av resultaten. Kapitel sju består av en sammanfattning och förslag på vidare forskning.

Jag har för enkelhetens skull valt att, där det behövs, endast använda antingen "han" eller "hon" istället för de mer otympliga "han eller hon" eller "han/hon" när jag skriver om lärare i allmänhet i denna uppsats, även om de lärare jag skriver om naturligtvis kan vara både manliga och kvinnliga.

2. Syfte

Syftet med detta examensarbete är att ta reda på hur instrumentallärare inom den kommunala musik- och kulturskolan utvecklar sitt pedagogiska arbete. För att åstadkomma detta, har jag utgått ifrån följande forskningsfrågor:

- Utvärderar instrumentallärare sin egen undervisning?
- Hur utför de i så fall utvärderingen?
- Leder utvärderingar till att undervisningen förändras?
- Går det att hitta några mönster i vilka som utvärderar sitt arbete och hur de i så fall gör det, beroende på utbildning, genre eller hur länge de varit verksamma som pedagoger?
- På vilket sätt uppmuntrar musik- eller kulturskolan till pedagogiskt utvecklingsarbete?

De som är bäst lämpade att ge svar på dessa frågor är av naturliga skäl sång- och instrumentallärarna själva. För att få svar på mina frågor bestämde jag mig för att fråga dem genom att skicka ut en enkätundersökning till landets alla kommunala musik- och kulturskolor. En enkät är dock ett instrument bäst lämpat för statistisk information, och det är svårt att få en detaljerad bild av det som undersöks med enbart en enkätundersökning. För att få en bättre helheltsbild har jag därför även genomfört mer ingående intervjuer med ett antal utvalda personer. Exakt hur jag gick tillväga med allt detta beskrivs närmare i kapitel fyra.

3 Teoretisk bakgrund

I detta kapitel presenterar jag en teoretisk bakgrund för ämnet. Jag redogör för vad syftet kan vara med att utföra pedagogiskt utvecklingsarbete i form av utvärderingar av den egna undervisningen. Jag gör också en kort presentation av vilka metoder det finns att använda sig av.

3.1 Varför utvärdera?

Cato Bjørndal ställer i boken *Det värderande ögat* (2002) exakt denna fråga, och ger även svaret att det är både grundläggande och nödvändigt för den som ska arbeta som lärare att utvärdera sitt pedagogiska arbete. Enligt Bjørndal är frågan inte *om* pedagoger ska observera och värdera sitt arbete, utan *hur* de ska göra det, eftersom de, varje dag de undervisar, observerar sin verksamhet vare sig de vill eller inte. Bjørndal skriver också att lärares observation av elevers situation utgör grunden för anpassad undervisning, och att systematisk och medveten observation är en nödvändighet för lärare som vill utveckla sin praktik (Bjørndal, 2002). Rostwall och West anser att reflektion över ens undervisning, trots att det för stunden kan verka tidskrävande, i det långa loppet gör läraren mer förberedd på olika situationer som kan uppstå, och att man lär sig saker som kan tillämpas även i andra situationer än den man reflekterar över (Rostwall & West, 1998). Enligt Anna-Lena Rostvall är det viktigt att lärare inte fastnar i metoder "för att man alltid gjort så", eller i tron att man vet hur barn lär sig. Hon menar att lärare istället bör ta reda på hur olika elever lär sig, exempelvis genom utvärderingar av olika slag och genom att låta eleverna själva komma till tals (West, 1999). Världen omkring oss förändras ständigt, inte minst genom tekniska framsteg som gör det möjligt att syssla med musik på sätt vi bara kunde drömma om för 20 år sedan. Detta har gjort att det inte längre är självklart att det bästa sättet att lära sig spela ett instrument på är genom att ta lektioner för en lärare. Är man till exempel intresserad av att spela gitarr, finns det en uppsjö av noter, videoklipp med alla tänkbara (och otänkbara) gitarrister, diskussionsforum för likasinnade, och mängder med hemsidor där man kan lära sig spela genom att följa inspelade instruktioner som bit för bit, fem minuter i taget går igenom allt som går att göra på en gitarr. Mycket av allt detta är i princip helt gratis, så om en person vill lära sig spela går det rätt bra att göra det helt utan att betala för lektioner. Vad kan då kulturskolan erbjuda för att konkurrera med detta? Att vissa metoder och inställningar inom musikskolan fungerade för 20 år sedan är ingen garanti för att de fungerar alls idag. Musik- och kulturskolorna behöver också förändras och anpassas för att de ska hänga med i samhällsutvecklingen, och för att de inte ska överges av barn och ungdomar som i allt större utsträckning klarar av att på egen hand tillgodogöra sig den kunskap de vill ha (Holmberg, 2010).

3.2 Utvärderingens förutsättningar

En lärare som vill utvärdera sin pedagogiska verksamhet, måste till att börja med veta vilka resultat han vill uppnå med undervisningen. Eftersom musik- och kulturskolan är en frivillig skolform och därmed inte har någon officiell läroplan, finns det inget övergripande formulerat syfte eller mål för undervisningen. Vad exakt det är som lärs ut på varje musikskola, och på vilket sätt det görs, är i hög utsträckning upp till lärarna på skolan. Läraren bör också veta vad det är som ska utvärderas, och vad utvärderingen ska leda till. Ulla Wiklund skriver i boken

Portföljen (1996) att "en utvärdering ska ha klargjorda syften, och innehålla systematiskt insamlad information som ligger till grund för en kvalitetsbedömning" (Wiklund, 1996, s.14). Rostvall och West tänker i samma banor, och menar också att det är viktigt att göra skillnad på utvärdering av individer och utvärdering av verksamhet (Rostvall & West, 1998). Oavsett vilken metod som används, behöver lärare enligt Inger Börjesson för att kunna utvärdera och utveckla sin undervisning först lära sig metoder för att kunna observera och analysera undervisningen (Börjesson, 2005). Gunnar Näsman uttrycker en liknande åsikt i boken *Den konstnärliga pedagogen och den pedagogiska konstnären* (1994), där han menar att en god professionell lärare ska reflektera över sin verksamhet, och ha tänkt igenom de musikaliska sammanhang där han rör sig för att kunna göra kopplingen till relationen som existerar mellan lärare och elev (Näsman, 1994).

Även om denna uppsats handlar om sång- och instrumentallärares utvärdering och utveckling av sin egen undervisning, måste jag här ändå även vända blicken mot utvärdering av sång- och instrumentalelevers individuella utveckling. Emedan dessa två områden, som Rostvall och West (1998) påpekar, inte är synonyma, är de ändå tätt sammanlänkade eftersom en lärare som utvärderar sin undervisning givetvis även bör ta i beaktning hur mycket eller hur väl dennes elever kan det som han haft för avsikt att förmedla. Vilka andra kriterier som bör tas i beaktning kan variera. Professor Keith Swanwick (1995) skriver i sin bok *Music, Mind, and Education* att det bland lärare i konstnärliga ämnen ofta finns en viss förvirring över huruvida musik faktiskt är bra för något och möjligt att över huvud taget lära ut. Ralf Sandberg är i *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv* inne på samma spår och menar att undervisning i musik inte utgår från någon rationell plan. Han skriver också att det förekommer svårigheter med att definiera vad kunskaper inom musik egentligen är (Sandberg, 1996). Om vi antar att musik tjänar någon slags syfte och att det går att lära ut, hur vet vi när våra elever lärt sig det? Om vi inte kan se kunskapen, hur kan vi då utvärdera inlärningsprocessen? Swanwick menar att vi hela tiden utvärderar när vi undervisar, att undervisning är utvärdering, och att pedagoger är konstkritiker likväl som lärare i konstnärliga ämnen. Om vi ska utvärdera elevers kunskaper i musik, måste vi först göra klart för oss vad exakt det är vi vill att de ska lära sig, och formulera musikaliska kriterier som vi kan jämföra elevernas kunskaper mot (Swanwick, 1995). Enligt Edward P. Asmus beror eventuell förvirring över hur man ska kunna utvärdera en elevs musikaliska kunnande på att läraren inte har specificerat tillräckligt detaljerat vad exakt det är han vill att eleven ska kunna efter undervisningen (Asmus, 1999). Hoyt LeCroy skriver i en artikel att varje musikutbildning, oavsett typ, måste utvärderas regelbundet för att försäkra att utbildningen är effektiv. Han anger vissa förutsättningar för en sådan utvärdering:

> Before these activities can take place, however, assessment standards and models must be identified and agreed to, and assessment instruments must be developed. Data must be gathered and measured, and the ways in which the data will be processed and presented must be determined. In addition, the appropriate length of time needed for conducting the assessment must be established. (LeCroy, H. 1999, s.36)

Exakt vilka dessa kriterier och modeller är eller bör vara hamnar utanför området för denna uppsats, men det bör kanske ändå nämnas att vi inte ska glömma att även se på saken från en musiklärartypologisk synvinkel. Tivenius (2008) avhandling om musiklärartyper och den presentation han gör av de olika typernas syn på musik och undervisning gör det tydligt att exakt vilka kriterier som används till mycket stor del beror på vem det är som undervisar, eftersom olika lärare har olika mål och syften med undervisningen.

Thompson och Williamon skriver att alla strukturerade och kvalitativa utvärderingar av ett musikaliskt framträdande bygger på tre antaganden. Det första antagandet är att kvalitén i ett musikaliskt framförande har en psykologisk verklighet som är detsamma för alla kunniga åhörare. Detta förutsätter för det första att det är meningsfullt att beskriva ett framförande som bättre än ett annat, både när det gäller kvalitén i framförandet och åhörarens perception av denna kvalitet, och för det andra att de flesta åhörare med vana och kunskaper om genren känner igen dessa kvaliteter och att de sannolikt är överens om den relativa kvalitén i olika framföranden. Motsatsen till detta, en synvinkel ur vilken ett framträdande är bättre än ett annat endast för att åhöraren tycker det, skulle göra diskussionen om relativ kvalitet i ett framträdande meningslöst. Det andra antagandet är att en bedömare har förmågan att bedöma musikaliska framträdanden på ett konsekvent sätt, och det tredje att bedömaren har förmågan att särskilja olika aspekter av ett framträdande, som till exempel teknisk förmåga och tolkning av stycket som spelas. Thompson och Williamon menar också att vissa kulturellt betingade faktorer kan påverka intrycket av ett framträdande, och även vissa utommusikaliska aspekter, som exempelvis hur den som spelar är klädd eller ser ut, samt hur väl den som spelar håller sig till det som anses vara acceptabelt när det gäller vett och etikett i sammanhanget. Även bedömarens åsikter om hur det ska se ut när en skicklig musiker framträder spelar en roll, bland annat när det gäller utantillspel. En musiker som spelar utantill men med ett notställ framför sig tilldelas ofta lägre poäng än en musiker som gör samma sak utan ett notställ inom synhåll (Thompson & Williamon, 2003).

3.3 Metoder

Hur ska då pedagoger göra för att utvärdera och förbättra sin undervisning? Vilka metoder kan de använda för att observera och analysera sin verksamhet? Johansson och Roos beskriver pedagogisk dokumentation som en metod där läraren med hjälp av skrivna anteckningar, ljud- eller videoinspelningar eller fotografier dokumenterar en undervisningssituation för att ta reda på vad som händer i en specifik situation, vad eleverna säger och gör, och hur läraren reagerar på detta. När läraren sedan själv, tillsammans med elever, med kollegor, eller med elevernas föräldrar analyserar materialet och reflekterar över det, blir det till pedagogisk dokumentation (Johansson & Roos, 2010). Det finns otaliga variationer på hur man observerar, utvärderar och dokumenterar i mer eller mindre strukturerade former. Näsman beskriver en utvärderingsmodell som lärarstudenterna på Ingesunds Musikhögskola använder för att analysera både det konstnärliga och pedagogiska i arbetet. Studenterna får jämföra intentionerna med hur det faktiskt blev genom att fråga sig om de gjort, sagt och sett bra saker under sin undervisning, och om de planerat tillräckligt väl eller specifikt (Näsman, 1994). Wiklund beskriver i sin bok om portföljmetoden en arbetsform där pedagogen gör praktikanteckningar direkt efter varje lektion med en fast struktur baserad på fem specifika frågeställningar:

1. Beskriv lektionens början och förlopp.
2. Kunde du använda dig av det material du förberett?
3. Vad tyckte du var svårt?
4. Vad tyckte du var lätt?
5. Vad kan du förändra till nästa gång?

(Wiklund, 1996, s.42)

Asmus diskuterar också portföljmetoden och skriver att en elevs portfölj helst ska innehålla konsertprogram, inspelningar, lärarens skrivna utvärderingar av eleven, samt elevens utvärderingar av sig själv. Dessa bildar ett konkret bevis för elevens utveckling över tid, och kan sedan användas både för utvärdering av elevens utveckling, samt som underlag för feedback både till elev, lärare och föräldrar (Asmus, 1999). Sandberg menar att musiklärare utvärderar genom att se på elevers reaktioner, genom självreflektion, samtal med elever, föräldrar eller kollegor, genom prov, i samband med framträdanden, eller genom "relativt osystematiska och delvis omedvetna bedömningar" (Sandberg, 1996, s.184). Sandberg och Swanwick verkar vara eniga om att prov inte är någon effektiv metod för utvärdering av musikaliska kunskaper. Sandberg skriver också att vissa musiklärare saknar verktyg för att kunna utvärdera, och att de upplever musikämnet som ostrukturerat och upplevelsebaserat (Sandberg, 1996; Swanwick, 1995).

Bjørndal tar upp flera olika verktyg för utvärdering, och beskriver observation i detta sammanhang som uppmärksam iakttagelse i syfte att se något som är av pedagogisk betydelse. Han nämner också observation av första ordningen, där observationen är den primära uppgiften, och observation av andra ordningen, där observationen är av sekundär betydelse och sker vid sidan av och samtidigt med undervisningen som har den huvudsakliga rollen. Han skriver också om loggbok, ljud- och videoinspelningar, samt enkäter och intervjuer som verktyg för utvärdering. Loggboken har till syfte att – genom att läraren skriver ner sina tankar och funderingar i strukturerad eller ostrukturerad form – skapa en djupare förståelse av en situation. Den kan även användas som utgångspunkt i kollegiala samtal eller vid utvärderingar tillsammans med elever. Även Karin Rönnerman nämner dokumentationen av sin egen undervisning som ett viktigt instrument för att kunna förstå sin praktik bättre, och nämner dagboksanteckningar som ett enkelt och lättillgängligt sätt att för sig själv beskriva sin verksamhet för att sedan kunna tolka och reflektera över den (Rönnerman, 2010). Ljud- och videoinspelningar, i motsats till ren reflektion, har fördelen att de bevarar situationen så att den på sätt och vis finns kvar efter lektionens slut, vilket tillåter läraren att spela upp inspelningen så många gånger som önskas och göra mycket detaljerade observationer. Läraren bör dock komma ihåg att en inspelning av en lektion endast är en representation av verkligheten, inte en direkt kopia av den. Det kan också vara så att eleverna som filmas blir påverkade av det faktum att de blir inspelade, och därför beter sig annorlunda (Bjørndal, 2002).

Det finns enligt Börjesson ett behov hos lärare att få diskutera sitt arbete, och därigenom även utveckla sin undervisning med hjälp av kollegor. Det kollegiala samtalet, och framför allt den kollegiala handledning som kan fås till stånd med hjälp av arbete i arbetslag är en förutsättning för pedagogiskt utvecklingsarbete (Börjesson, 2005). Rönnerman skriver i boken *Utvecklingsarbete* (2010) att undervisningen i klassrummet alltid varit ett ensamjobb. Även om hennes bok handlar om klasslärare i grundskolan snarare än om instrumentallärare på en kulturskola, gäller ändå i princip samma saker. Baserat på mina egna erfarenheter undervisar instrumentallärare nästan alltid ensamma, förutom när det gäller ensembleundervisning eller olika tillfälliga projekt då det är möjligt att några lärare hjälps åt. Det är därför sällan som lärare har någon djupare inblick i vad de andra lärarna gör på sina lektioner. Rönnerman menar att förändringar som leder till större pedagogiskt samarbete mellan lärarna uppstår ur "personliga insikter och ett byte av arbetsinriktning"(s.51), och att det är i samarbetet mellan lärarna som utökad kunskap och en utveckling av undervisningen uppstår. Exempelvis kan de tidigare nämnda dagboksanteckningarna utgöra utgångspunkten för diskussioner mellan kollegor i syfte att se undervisning och olika situationer ur ett annorlunda perspektiv (Rönnerman, 2010).

Många av de ovan nämnda författarna nämner ordet reflektion. Rönnerman skriver att ordet blivit ett modeord, och att det riskerar att tappa sin betydelse genom att användas i alla möjliga sammanhang. Hon menar att reflektion i betydelsen självreflektion; att se tillbaka på sig själv och sin situation låter läraren få distans till sin egen verksamhet, varigenom läraren får kunskap om sig själv och sin undervisning. Reflektionen sker både före, under och efter en handling, och kan sägas vara en analys av verksamheten. (Rönnerman, 2010).

3.4 Sammanfattning

Frågan är inte om vi utvärderar vår undervisning, utan hur vi gör det. Om vi vill förstå vår verksamhet bättre och öka chanserna för att vår undervisning och våra elever på ett lustfyllt och effektivt sätt ska nå de mål vi satt upp, är det nödvändigt för oss att granska vår verksamhet med ett kritiskt öga. Samhället förändras, och våra elever och deras inställningar till musik och lärande förändras med det. För att hålla vår undervisning relevant för eleven är det därför viktigt att vi håller den uppdaterad och aktuell.

För att undvika förvirring när det gäller hur vi ska kunna utvärdera både vår undervisning och våra elevers kunnande, måste vi först veta vad det är vi vill uppnå med undervisningen. Utifrån det kan vi sedan bestämma kriterier för utvärdering, vad det är vi ska utvärdera, och hur vi ska göra utvärderingen. Vi bör också komma ihåg att det är skillnad på att utvärdera vår undervisning och på att undervisa våra elevers resultat.

Det finns många möjliga metoder att använda sig av för att utvärdera undervisningen. Läraren kan reflektera över och observera sin verksamhet antingen utan hjälpmedel, eller genom att ta hjälp av anteckningar, loggböcker, ljud- eller videoinspelningar, eller fotografier. Detta kan sedan på ett mer eller mindre strukturerat sätt användas för att analysera undervisningen. Läraren kan också låta eleven eller en tredje part utvärdera verksamheten. Diskussioner om pedagogik och pedagogiska samarbeten med kollegor är också viktiga för utvecklingen av undervisningen.

4. Metod

I detta kapitel försöker jag ge en överblick över hur jag gått till väga för att genomföra min undersökning. Jag beskriver också hur jag analyserat resultaten, och vilka etiska överväganden jag gjort.

4.1 Datainsamling med enkät

När jag började fundera över hur jag skulle utföra denna undersökning, började jag med en enkel ja eller nej-fråga: Utvärderar instrumentallärare sin undervisning? En naturlig följdfråga till detta blev frågan om hur de i så fall gör det? Frågorna i sig var inte komplicerade, men hur får man egentligen svar på dem? Min lösning var att helt enkelt fråga lärarna. Att fråga bara några enstaka lärare skulle dock bara ha givit svar på hur just de individerna utvärderar sin undervisning, inte på hur instrumentallärare i allmänhet gör det. För att få ett svar som jag kunde dra några slutsatser av behövde jag alltså fråga dem "allihop". Trots att ämnet för denna uppsats egentligen är av kvalitativ natur, verkade det lämpligt att ta hjälp av en mer kvantitativ metod för att få generaliserbara svar från så många lärare som möjligt. En kvantitativ metod, till skillnad från kvalitativa metoder, lämpar sig väl till att mäta variabler av olika slag. Den insamlade informationen kan omvandlas till siffror och analyseras i form av statistik. Kvalitativa metoder däremot används för att förstå fenomen utifrån frågeord som hur, vem och varför, och svaren kan uttryckas i ord och meningar, snarare än siffror och mängder (Nyberg, 2000; Patel & Davidson, 2003).

Tiden hade inte räckt till att fråga alla lärare en och en, så jag bestämde mig för att skicka ut en enkätundersökning till samtliga musik- och kulturskolor i landet. En enkät i pappersform hade tagit längre tid att förbereda och att skicka ut, och eftersom det är mer jobb med att fylla i och sedan posta tillbaka en sådan till mig än med en webb-baserad enkät, hade deltagandet förmodligen blivit lägre. Jag valde därför att istället använda mig av en online-enkät, som ju även har fördelen att de inkomna svaren redan är i digital form och därför enklare att analysera och omvandla till statistik med hjälp av dataprogram. Jag kunde också sätta ett start- och slutdatum för enkäten och på så vis bestämma hur länge enkäten skulle vara tillgänglig för respondenter. Lärarna fick möjlighet att svara på enkäten under ungefär tre veckor mellan den 1:a och 23:e mars 2011. Jag utformade med hjälp av min handledare 13 frågor med både öppna och slutna svarsalternativ (Bjørndal, 2002) och skaffade mig ett konto på online-enkätsidan *SurveyMonkey*. Min plan var att skicka ett email innehållande information och en länk till enkäten (se bilaga 1) till ledarna för de olika skolorna och be dem vidarebefordra meddelandet till alla sång- och instrumentallärare. Enkäten var utformad så att endast ett par av frågorna var obligatoriska, eftersom enkäten innehöll en logikfunktion som gjorde att irrelevanta följdfrågor inte visades för respondenten. Om en person till exempel svarade att han aldrig gjort en utvärdering, visades därefter inte frågorna om hur utvärderingen gått till. De frågor som inte krävde någon logikfunktion var frivilliga, och respondenterna kunde om de ville hoppa över dem. På grund av detta har inte alla respondenter svarat på alla frågor, men jag såg hellre att de svarade på endast vissa av frågorna än att de inte svarade alls.

4.2 Validitet och reliabilitet

Medan en enkät kan vara bra för att samla in förhållandevis precis information från ett stort antal deltagare, är den samtidigt ett ganska trubbigt verktyg i undersökningar. Det går inte att reda ut något som läsaren uppfattar som oklart eller reda ut missförstånd, och eftersom det inte finns möjlighet att vid behov ställa följdfrågor, är det svårare att få någon djupare information om ämnet (Bjørndal, 2002). Detta gör att det är svårt att veta hur hög validitet och reliabilitet undersökningen har, det vill säga att jag faktiskt undersöker det jag tror mig undersöka, och att undersökningen är tillförlitlig. Det är inte helt säkert att min enkät ger en rättvisande bild av verkligheten så som den faktiskt är, och jag kan heller inte vara helt säker på att respondenterna uppfattar frågorna på samma sätt som jag gjorde när jag skrev dem. Även om respondenterna uppfattar frågorna på rätt sätt, är det möjligt att de inte svarar helt sanningsenligt, antingen för att de av olika skäl inte vill lämna ut information som de uppfattar som känslig, eller för att de omedvetet ger felaktig information, till exempel för att svaren baseras på kunskap som inte stämmer. Det som framkommer genom min undersökning är således ingen absolut bild av verkligheten – om nu något som en absolut verklighet ens existerar – utan snarare en bild av hur respondenterna uppfattar verkligheten, vilket inte nödvändigtvis är samma sak. Det är också möjligt att det bara är en viss typ av människor med en viss typ av uppfattning som alls väljer att svara på enkäten, vilket skulle kunna förvränga resultaten ytterligare. I denna undersökning skulle ovanstående problem till exempel kunna få resultatet att en respondent svarar att chefen inte alls uppmuntrar till pedagogiskt utvecklingsarbete, eftersom respondenten missat informationen som chefen skickat ut, och att chefen i själva verket gör mycket för att uppmuntra utvecklingsarbete. För att försäkra mig om att validiteten i undersökningen, så långt jag själv kan påverka den, är så hög som möjligt, försökte jag formulera frågorna så enkelt och konkret som möjligt för att undvika missförstånd. Jag undvek att hitta på egna termer och begrepp, och valde uttryck som musiklärare rimligtvis borde känna till väl. Huruvida en enkätundersökning är reliabel eller inte är mycket svårt att säga. Det jag kunde göra i förväg var att försöka se till att alla frågor och instruktioner var så tydliga som möjligt för att undvika missförstånd (Patel & Davidson, 2003). Det kvalitativa elementet i undersökningen har alltså en viktig funktion för att ge en viss återkoppling på enkätundersökningens reliabilitet.

När enkätundersökningen var avslutad analyserade jag resultaten med hjälp av *SurveyMonkeys* analysfunktioner utifrån de forskningsfrågor jag formulerat. De analysverktyg jag hade tillgång till lät mig direkt se hur svaren på de olika frågorna fördelade sig i form av tabeller och angivet i procent och antal svar. Jag kunde också skapa filter för att se svar från endast en grupp av respondenter, till exempel genom att filtrera ut alla som valt ett visst svarsalternativ på en bestämd fråga. Genom detta kunde jag jämföra svar mellan olika grupperingar på de frågor jag ville undersöka.

4.3 Datainsamling genom intervjuer

Jag bestämde mig även för att utföra individuella intervjuer med tre utvalda lärare från tre olika skolor, dels för att få en större helhetsbild och få reda på hur musik- och kulturskolorna kan tänkas se på utvecklingsarbete, dels för att kunna kontrollera validiteten ytterligare genom att jämföra resultaten från intervjuerna med resultaten av enkäten. För att få så exakt representation av innehållet som möjligt använde jag mig vid intervjuerna av en digital ljudinspelare för att spela in intervjun. På så vis kunde jag spela upp intervjun så många gånger jag behövde för att vara säker på att jag uppfattat svaren rätt.

Intervjuerna hade en låg grad av standardisering och en låg grad av strukturering (Patel & Davidson, 2003), vilket innebär att jag i förväg formulerade de frågor jag ville ha svar på, men lät personerna jag intervjuade svara fritt. Jag ställde heller inte exakt de frågor jag förberett i den ordning jag förberett, utan sökte svar på frågorna med hjälp av mina frågor och följdfrågor, och i den ordning som föll sig naturligt under intervjun. När intervjuerna var genomförda, transkriberade jag innehållet i ljudinspelningarna så att jag hade allt material i textform. I nästa steg analyserade jag dessa texter och jämförde dem med varandra för att se om jag kunde hitta gemensamma nämnare i svaren. Jag jämförde även svaren från intervjuerna med resultaten från enkätundersökningen.

4.4 Urval

Enkäten skickades till samtliga musik- och kulturskolor i landet baserat på uppgifter som jag hittade på Sveriges Musik- och Kulturskoleråds hemsida, www.smok.se, eller om kontaktinformation inte fanns där, på skolornas egna hemsidor. Jag har inte gjort några avsiktliga urval i utskicken, utan skickade ett email med en länk till enkäten till ledarna för alla skolor jag kunde få tag i kontaktinformation till, och bad dem vidarebefordra mailet till lärarna. I och med detta hade jag ingen kontroll eller insyn i vilka lärare som fick mailet, och vet heller inte vilka som svarade på enkäten eller var i landet de kommer ifrån. När det gäller intervjuerna var mina två kriterier för urvalet att de jag intervjuade skulle vara anställda vid en musik- eller kulturskola, och att de skulle vara från tre olika skolor.

4.5 Etiska överväganden

Innan jag skickade ut enkäten, bestämde jag mig för att låta svaren vara helt anonyma. De som svarat på enkäten har därför inte behövt fylla i namn, kön, instrument eller arbetsplats. Mitt resonemang var att just resultaten av en lärares arbete, och de inställningar de har till sin undervisning kan uppfattas som rätt personliga, och kanske till och med känsliga, frågor. Det är också tänkbart att svaren skulle kunna ha konsekvenser för lärarna om deras chefer fick reda på vilka som svarat vad. Konsekvensen för detta arbete hade därför antagligen varit att deltagandet varit mycket lägre om enkäten inte varit anonym. Samtliga enkätsvar har därför inkommit helt anonymt, och inte ens jag vet vilka det är som svarat eller var i landet de arbetar. I enlighet med detta har jag även valt att presentera resultaten av intervjuerna i anonym form, och avslöjar varken namn eller arbetsplats på dem jag intervjuat i detta arbete. Inga andra än jag och min handledare har haft tillgång till resultaten av enkätundersökningen, och endast jag har hört inspelningarna av intervjuerna. De transkriberade texterna jag gjorde utifrån inspelningarna har även setts av min handledare, likaså analysen av dessa, men dessa texter saknar namn på personer och arbetsplatser och annat som skulle kunna identifiera personerna jag intervjuat. När detta arbete är helt avslutat, kommer resultaten av enkäten vara tillgängliga för alla intresserade på adressen http://utvecklingsarbete.wordpress.com, dock endast i form av statistik. Jag kommer inte att publicera de svar som respondenterna själva kunde skriva in, eftersom dessa kan tänkas innehålla detaljer som identifierar den som skrivit. Ljudinspelningarna av intervjuerna och transkriptionerna av dessa kommer att raderas när detta arbete är slutfört och jag inte längre har någon användning för dem. Varje person som svarade på enkäten fick information om vad enkäten hade för syfte, hur svaren skulle användas, och att respondenterna skulle förbli anonyma. Denna information stod både i brevet med länken till undersökningen, och på första sidan i själva enkäten.

5. Resultat

I detta kapitel presenterar jag det jag fått reda på genom enkätundersökningen och intervjuerna. Att ta med alla resultat från enkäten hade gjort denna uppsats alldeles för lång, så jag presenterar här i sammanställd form endast de resultat som bidrar till att besvara mina forskningsfrågor.[1] Jag har valt att lägga fram resultaten utifrån två perspektiv. I den första delen presenterar jag det jag fått reda på om lärarnas individuella utvecklingsarbete, och i den andra delen för jag fram skolans syn på utvecklingsarbete. Efter detta summerar jag det som framkommit i en sammanfattande del.

5.1 Det individuella utvecklingsarbetet

Enkätundersökningen som jag skickade ut till landets alla musik- och kulturskolor fick totalt 558 svar, varav 88,9 %, eller 496 personer svarade på hela enkäten. Då det enligt Lärarförbundets hemsida (Lärarförbundet, 2011) finns ungefär 4500 lärare inom musik- och kulturskolorna i Sverige, innebär detta att omkring 12,4 % av landets lärare har tittat på denna enkät, och ungefär 11 % har svarat på hela enkäten.

De flesta frågor i enkäten var inte obligatoriska, utan respondenterna hade möjligheten att hoppa över de frågor de inte ville svara på. Som ett resultat av detta varierar antalet svar mellan de olika frågorna. Jag kan här inte ge någon siffra på hur många av de som tog emot förfrågan om att svara på enkäten faktiskt svarade på den. Eftersom jag skickade enkäten till ledarna för skolorna och inte till varje lärare för sig, vet jag inte till hur många lärare ledarna faktiskt vidarebefordrade enkäten.

Den första av de fem forskningsfrågor jag formulerade inför detta arbete var "Utvärderar instrumentallärare sin egen undervisning?" I intervjuerna framgick att de tre lärare jag intervjuade utvärderade sin undervisning på olika sätt. Fråga åtta i enkäten löd "Hur ofta utvärderar du din undervisning?". 514 pedagoger svarade. 11,1 % av dessa pedagoger svarade att de aldrig utfört en utvärdering av sin undervisning, vilket alltså betyder att 88,9 % svarade att de utvärderat sin undervisning en eller flera gånger. 63,4 % svarade att de utvärderar sin undervisning regelbundet, 24,1 % svarade att de gjort några enstaka utvärderingar, och endast. 1,4 % svarade att de bara gjort en utvärdering en gång.

Nästa forskningsfråga handlade om hur lärarna utför utvärderingar av sin undervisning. Fråga 11 i enkäten frågade efter just detta. Denna fråga tillät respondenterna att välja flera svarsalternativ, vilket många också gjorde. Det mest populära svarsalternativet kryssades för av 80,9 % av de totalt 445 svarande, och löd "Jag utvärderar hela tiden min undervisning genom att reflektera över vad som fungerar och inte." På andra plats, med 31,5 %, kom intervju med eleverna för att se vad de tyckte om undervisningen. 30,3 % svarade att de gjorde en bedömning av elevernas skicklighet och funderade över hur nivån var. 26,3 % lät eleverna utvärdera undervisningen skriftligt, medan 25,4 % svarade att de förde anteckningar över lektionerna och använde dem till att analysera undervisningen. 12,8 % av respondenterna lät elevernas föräldrar utvärdera undervisningen. 7,4 % lät en utomstående person observera undervisningen, 6,7 % av lärarna gjorde ljud- eller videoinspelningar av lektionerna, och 3,8 % lät eleverna göra ett prov för att kolla nivån. Utöver dessa alternativ angav några av respondenterna under alternativet "annat" att de hade utvärderingssamtal med eleverna i slutet

1 Är man intresserad av att se samtliga resultat från hela enkäten, finns de att beskåda för alla intresserade på följande adress: http://utvecklingsarbete.wordpress.com

av varje termin, och att de gjorde utvärderingar i samband med elevkonserter. Jag ställde också (fråga 10 i enkäten) frågan om lärarna vid något tillfälle tagit hjälp av en kollega för att utvärdera sin pedagogiska verksamhet. Av totalt 450 respondenter svarade exakt 58 % att de aldrig gjort det.

Jag ställde samma fråga om hur utvärderingen går till under intervjuerna. Alla tre lärarna svarade att utvärderingen mestadels bestod av reflektion över hur lektionerna hade varit. En av lärarna, som jag här kommer att kalla för Lisa, berättade att hon försökte hinna med att fundera över undervisningen dagligen. Lärare två, som jag kallar för Nils, svarade att han gjorde en kort utvärdering efter varje lektion, medan lärare tre, här kallad Elsa, svarade att hon inte utvärderade regelbundet eller på ett medvetet sätt, utan att det automatiskt blev att hon funderade över hur saker gått då och då.

Fråga fyra i enkäten frågade om lärarnas huvudsakliga inställning till sin undervisning. Det mest populära svaret med 30,3 % var "Jag arbetar instinktivt. Jag har inte medvetet valt någon metod, utan undervisar på det sätt som känns naturligt i sammanhanget." På andra plats med 28,1 % av rösterna kom svaret "Mina metoder förändras hela tiden. Jag håller mig väl insatt i nya rön och trender och använder mig av de bästa metoder och idéer jag hittar. " 14,3 % av respondenterna valde alternativet "Annat", och många lärare skrev där att det är svårt att välja bara ett av svarsalternativen.

Min tredje forskningsfråga löd "Leder utvärderingar till att undervisningen förändras?" Jag sökte huvudsakligen svar på denna fråga med fråga 12 i enkäten. Figur 1 nedan visar resultaten.

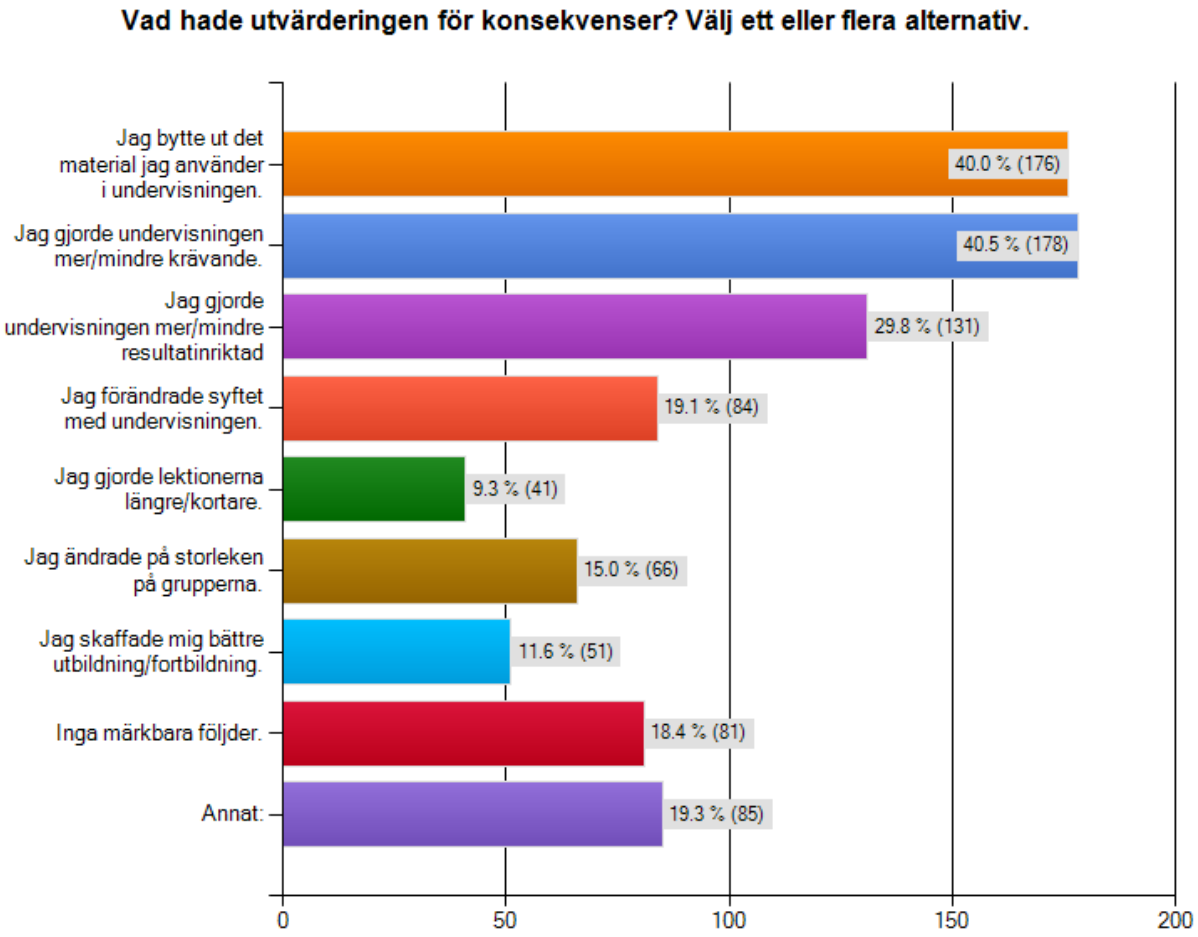

Figur 1. Resultaten av fråga 12 i min enkätundersökning.

Flera respondenter skrev under alternativet "annat" att de efter sin utvärdering anpassade lektionerna mer efter elevernas önskemål, eller att de ändrade sitt sätt att undervisa genom att exempelvis tala långsammare eller vara mer konkret i undervisningen.

I intervjuerna uttryckte de tre lärarna jag talade med att verksamheten behöver utvärderas och uppdateras regelbundet för att den inte ska bli daterad och alltför gammaldags för att ha någon relevans för eleverna utanför lektionssalen. En punkt som alla tre tog upp som viktig var att musik- och kulturskolan måste hänga med i samhällsutvecklingen och den tekniska utvecklingen, så att innehållet i undervisningen inte blir separerat från livet utanför musikskolan. Elsa ansåg att det främst var materialet som påverkades som en konsekvens av detta, medan det musikaliska hantverket förblir oförändrat. Nils ansåg att det var viktigt att lyssna på eleverna och ta vara på vad de tycker är viktigt och anpassa undervisningen efter deras önskemål.

Den fjärde av mina fem forskningsfrågor var "Går det att hitta några mönster i vilka som utvärderar sitt arbete och hur de i så fall gör det, beroende på utbildning, genre eller hur länge de varit verksamma som pedagoger?" För att få svar på detta tittade jag på resultaten av frågorna 8 och 11 i enkäten. Jag filtrerade ut olika grupper av lärare utifrån hur länge de arbetat som lärare, vilken genre de undervisar inom, samt vilken utbildning de har, och jämförde sedan svaren från dessa grupper med varandra, samt med de ofiltrerade svaren.

Respondenterna fick i enkäten svara på frågan hur länge de arbetat som lärare genom att välja mellan svarsalternativen 0-2 år, 2-5 år, 5-10 år och mer än 10 år. Jag jämförde resultaten av hur alla lärare oavsett bakgrund svarat på fråga åtta med resultaten från hur lärarna inom varje enskilt tidsintervall svarat på samma fråga. Enligt de resultat jag fann är andelen lärare som svarat att de utvärderar sin undervisning regelbundet högre ju längre de arbetat. 66,2 % av de som jobbat längre än 10 år (av 370 svar totalt) svarade att de utvärderar sin undervisning regelbundet. Hos de som arbetat 5 – 10 år (totalt 68 svar) var andelen 61,8 %. Inom intervallet 2 – 5 år var andelen 54,3 % (av totalt 46 svar), och av dem som arbetat i mindre än två år (22 svar totalt) var det endast 31,8 % som svarade att de utvärderar sin undervisning regelbundet. Jag ställer mig dock här lite tveksam till hur respondenterna uppfattat frågan, och till hur de uppfattar begreppet "regelbundet", eftersom det skulle kunna uppfattas betyda både att göra enskilda utvärderingar vid olika tillfällen med jämna mellanrum, och att kontinuerligt och oavbrutet utvärdera verksamheten. För att precisera resultatet tittar jag även på resultaten från fråga 11 i enkäten, som ställde frågan "Hur utförde du utvärderingen av din undervisning?" Ett av svarsalternativen löd "Jag utvärderar hela tiden min undervisning genom att reflektera över vad som fungerar och inte." Av de som arbetat mer än 10 år, valde 81,2 % av totalt 329 svarande detta alternativ. I gruppen 5 – 10 år, valde 86,4 % av 59 svarande detta alternativ. I gruppen 2 – 5 år var andelen 78,4 % av 37 svar, och i gruppen 0 – 2 år var andelen 58,8 % av totalt 17 svar. Här är trenden inte lika konsekvent sjunkande i takt med antalet verksamma år, men andelen lärare som anser sig utvärdera sin undervisning kontinuerligt är ändå långt lägre hos lärare som arbetat mindre än två år jämfört med lärare med lång arbetslivserfarenhet. Jag jämförde även svaren på fråga 10. Bland de lärare som arbetat mer än 10 år svarade 56,6 % att de aldrig tagit hjälp av en kollega för att utvärdera sin undervisning. I gruppen 5 – 10 år var siffran 68,9 %, i gruppen 2 – 5 år var det 52, 6 %, och bland dem som arbetat mindre än två år var det 58,8 % som aldrig tagit hjälp av en kollega.

Jag jämförde även svaren från lärare som svarat att de endast undervisar klassisk musik/konstmusik med svaren från lärare som angivit att de undervisar inom rock/pop eller jazz. På fråga åtta svarade 12,2 % av pop/rock/jazzlärarna att de aldrig utvärderat sin undervisning, medan 46,3 % svarade att de utvärderar sin undervisning regelbundet. Hos de lärare som endast undervisar inom klassisk musik var siffrorna 10,2 %, respektive 69,5 %. Det är alltså färre lärare som aldrig utvärderat sin undervisning, och fler som gör det

regelbundet inom klassisk musik. Som en jämförelse kan man notera förhållandet 11,3 % respektive 63,7 % mellan dessa två alternativ bland de lärare som svarat att de inte undervisar inom någon speciell genre. Förhållandet är detsamma även i resultaten från fråga 11. 76,5 % av pop/rock/jazzlärarna svarade att de utvärderade sin undervisning kontinuerligt, medan siffran var 83,7 % hos de lärare som undervisade i klassisk musik och 81,1 % bland de som undervisar blandat. Bland pop/rock/jazzlärarna svarade 42,9 % att de aldrig engagerat en kollega i utvärderingen av deras undervisning. Bland lärarna i klassisk musik var andelen 57 %, och 59,9 % bland lärarna som undervisar blandad genre.

För att se om utbildning spelade någon roll i dessa frågor jämförde jag också svaren från olika lärargrupper med olika typer av utbildning. Här ska också nämnas att det inte var någon av dessa grupper som omfattade endast lärare med endast en viss typ av utbildning. När jag filtrerade ut alla respondenter som angivit att de har exempelvis en IE-examen, var det många inom den gruppen som förutom en IE-examen även hade en annan typ av utbildning. Det är alltså inte frågan om någon absolut jämförelse mellan till exempel lärare med IE-examen och lärare med musikerexamen här, eftersom gränserna mellan de olika grupperna är rätt suddiga. Som en intressant detalj kan jag här dock nämna att av de 97 lärare som angivit att de har en musiker-examen, var det 53 lärare (55,2 %) som svarade att de undervisar i blandad/ingen speciell genre, 42 lärare (43,75 %) som svarade att de undervisar inom endast klassisk musik, och endast en lärare (1,02 %) som undervisar endast inom jazz. Inga lärare svarade att de endast undervisar inom pop/rock eller folkmusik. En av dessa 97 skippade genre-frågan.

Det finns vissa skillnader i resultaten från frågorna 8, 10 och 11 sett utifrån vilken huvudsaklig utbildning respondenterna har. Se figur 3 nedan:

	Musikerexamen	IE-examen	G/GG/GA-examen	Annan lärarexamen
Har aldrig utvärderat:	11,1 %	15,7 %	8,2 %	8,8 %
Utvärderar regelbundet:	67,8 %	62,5 %	57,5 %	64,9 %
Utvärderar hela tiden genom reflektion:	80,5 %	85,8 %	83,3 %	80,0 %
Har aldrig tagit hjälp av en kollega:	54,1 %	53,8 %	70,1 %	58,80%

Figur 2. Jämförelse mellan lärare baserat på utbildning

Man ser tydligt i denna uppställning att lärare med G/GG/GA-examen i långt större utsträckning än de andra tycks arbeta med utvärdering enskilt, och att denna grupp även har den lägsta andelen lärare som utvärderar sin verksamhet regelbundet. Det är färre lärare med G/GG/GA-examen och annan lärarexamen som aldrig utvärderat än lärare med musikerexamen, medan lärare med IE-examen svarar för den största andelen lärare som aldrig utvärderat. Det bör dock påpekas att felmarginalen här är för stor för att dessa resultat ska vara pålitliga.

En annan skillnad jag upptäckte i fråga 11 var att lärarna med musikerutbildning generellt verkade använda sig av fler metoder och i större utsträckning än lärarna med IE-, G/GG/GA-, eller annan lärarutbildning. Eftersom respondenterna på denna fråga kunde välja fler än ett svar, blir den totala summan av procentandelarna mer än 100 %. Om man tar summan av andelarna som ett mått för variation bland de som svarat, blir summan för lärare med musikerutbildning 252,1. För lärare med IE-utbildning blir summan 241,2, och för G/GG/GA-lärare 210,5, medan den för lärare med annan lärarutbildning landar på 196. Detta säger dock ingenting om hur ofta eller hur mycket respondenterna utvärderar sin undervisning, utan ger bara en antydan om att de, när de väl utvärderar, använder sig av flera olika metoder.

5.2 Skolornas utvecklingsarbete

Min femte och sista forskningsfråga lyder "På vilket sätt uppmuntrar musik- eller kulturskolan till pedagogiskt utvecklingsarbete?" Jag utforskade detta med hjälp av två frågor i enkäten. Fråga 7 i enkäten var "På vilket sätt uppmuntrar din arbetsplats till pedagogiskt utvecklingsarbete? Välj ett eller flera alternativ." Hur svaren fördelade sig visas i figur 3 nedan:

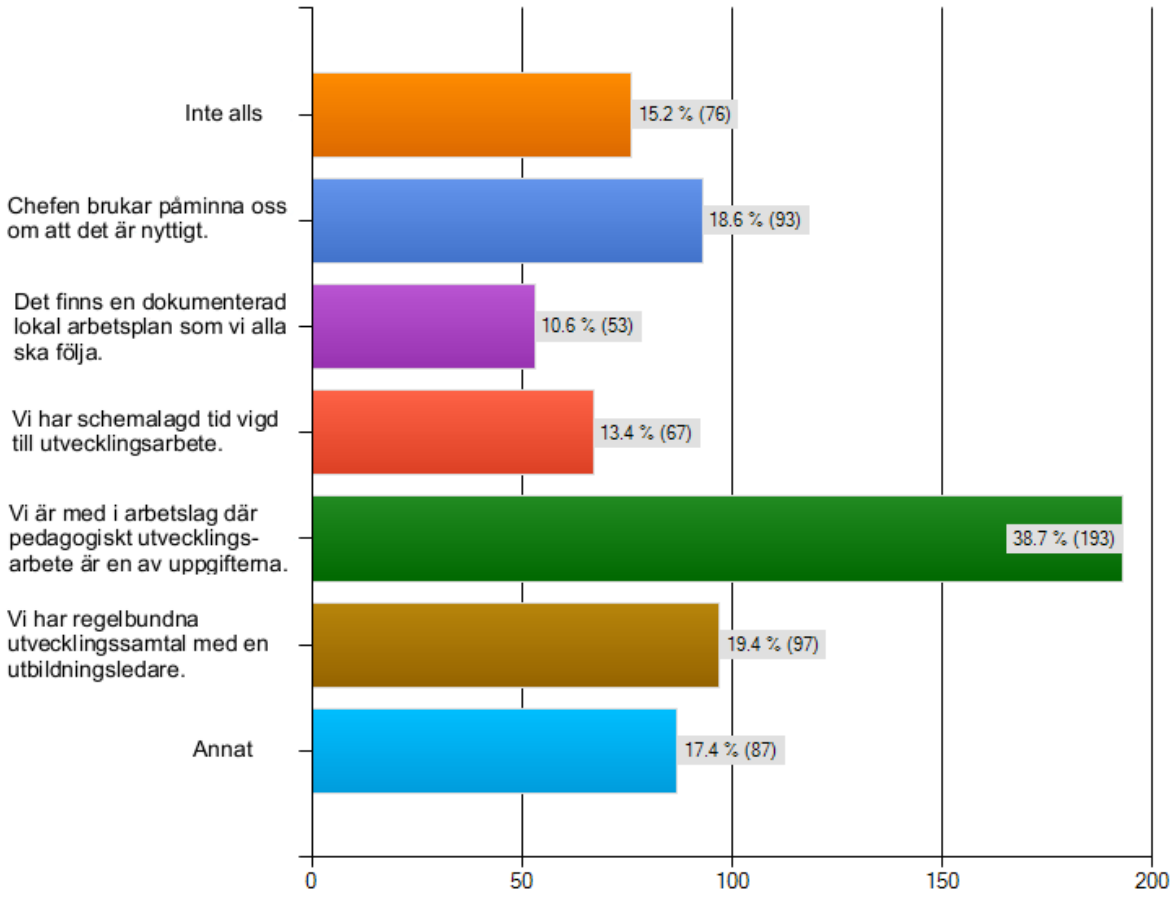

Figur 3. Resultaten av fråga 7 i min enkätundersökning.

I svaren under alternativet "Annat" nämnde 25 av de 87 respondenter som kryssat för detta alternativ att deras arbetsplatser antingen arrangerade fortbildning till de anställda lärarna, att de uppmanades åka på fortbildning, eller att de i stor utsträckning hade möjlighet att åka på fortbildning de själva var intresserade av. Många lärare beskrev en positiv arbetsplats med

engagerade ledare som var öppna för förslag. Det var dock även flera lärare som beskrev en arbetsplats där de visserligen arbetar i arbetslag och åker på föreläsningar och kurser, men att arbetslaget inte arbetar alls med just utveckling av undervisningen, och att de kurser och föreläsningar de fick åka på ofta inte var relevanta för deras situation. De nämnde även att de, även om det inte finns något officiellt arbete med just pedagogisk utveckling, ofta diskuterar pedagogik bland kollegorna på kafferaster. Några lärare skrev att det pedagogiska utvecklingsarbetet låg helt och hållet på lärarnas eget ansvar, att egna initiativ sällan uppmuntrades, och att de fick bekosta eventuell fortbildning själva. Ett par lärare beskrev också en situation där de arbetar deltid och på grund av det står nästan helt utanför allt gemensamt utvecklingsarbete, eller att det inte finns någon plan alls för pedagogisk utveckling och att varje lärare kör sitt eget race.

Den andra frågan som undersökte skolans utvecklingsarbete var fråga 13 i enkäten: "Kontrolleras resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetet på något sätt?" 53,4 % av respondenterna svarade nej. 19,4 % svarade att de själva hade ansvar för att kontrollera resultaten, ensamma eller med kollegor, och 14,4 % svarade att det fanns en ansvarig person som utvärderade resultaten av utvecklingsarbetet.

I intervjuerna gav de tre lärarna en varierad bild av hur skolorna uppmuntrar till utveckling. Lisa uppgav att hon då och då åkte på fortbildning och kurser. Hon berättade också att hon arbetar i ett arbetslag, och att de ibland diskuterar pedagogiska frågor och varandras elever, men att de har för lite utrymme för just utveckling och utvärdering av undervisningen. Hon berättar:

> Jag tycker att det är för mycket drift och för lite utveckling. För om det bara blir drift, så finns det inte rum för den här lösa delen där utveckling kan ske, och det handlar ju mycket om hur man organiserar arbetet, till exempel, att man organiserar det på ett sånt sätt så att det blir en mylla för utveckling, att man organiserar det så att man har mötesplatser, att man inte bara jobbar parallellt, utan att man även ses lite då och då. Och att man ses under oordnade former också, inte bara ordnade, utan även oordnade former.

Lisa beskriver att det krävs tid och utrymme för samtal mellan kollegor för att utveckling ska kunna ske, och att hennes arbetsplats inte riktigt ger möjlighet till detta, eftersom all tid med kollegorna i arbetslaget går åt till att hålla igång den dagliga verksamheten. Elsa arbetar deltid på tre olika skolor, och berättar:

> Ja, jag har ju tre olika arbetsplatser, och jag tycker väl att det är lite skillnad på de olika platserna... På det ena stället är det väldigt mycket attityden att "Visst, vi måste göra allt!" Allt som går för att försöka få upp intresset, liksom. Och sen på andra är lite mer att "Nä, men vi vet minsann hur det här ska drivas, för det har vi gjort i 50 år, så kom inte här och..." Ja, det är olika.

På en av skolorna har Elsa en chef som är mycket positivt inställd till nya idéer och som gärna skickar iväg de anställda på fortbildning de är intresserade av. På en av de andra skolorna hon jobbar på är situationen den motsatta, och kollegiet är närmast av åsikten att de inte behöver utveckling eller fortbildning eftersom de redan kan sitt yrke tillräckligt väl. Nils berättade att fortbildning och utvecklingsarbete i princip inte hade existerat på hans arbetsplats förrän nyligen, då de fick en ny chef, och att lärarna innan dess varken hade e-postadresser eller tillgång till en fungerande dator. De hade heller inte fått någon fortbildning på "jag vet inte hur länge", som han uttryckte det.

Den andra frågan i enkäten som undersökte just skolans utvecklingsarbete var fråga 13, som löd: "Kontrolleras resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetet på något sätt?" 444 personer svarade. 14,4 % av dem svarade att chefen, utbildningsledaren, eller någon annan ansvarig utvärderar resultaten av utvecklingsarbetet. 19,4 % svarade att de själva utvärderade resultaten tillsammans med kollegor. 3,8 % svarade att en eller flera ansvariga kontrollerade att lärarna arbetade med pedagogisk utveckling, men kontrollerade inte resultaten av det, och 53,4 % svarade att resultaten inte kontrolleras alls. 9 % valde alternativet "Annat", och beskrev kombinationer av de ovanstående alternativen, eller att de utvärderade resultaten av sitt utvecklingsarbete antingen på egen hand eller tillsammans med sina elever. Några respondenter skrev också att huruvida verksamheten fungerar bra eller inte syns tydligt på elevkonserter och ensembleverksamhet, och på hur stora köerna är till deras instrument.

Under intervjuerna svarade alla tre lärarna att det i princip inte finns någon kontroll av resultat eller deltagande i utvecklingsarbete på kulturskolorna. På frågan om huruvida skolorna kontrollerade utvecklingsarbete på något sätt svarade Elsa så här:

> Jag tycker nog att... Jag upplever det nog som att man är ganska fri, och känner inte att det är dåligt, liksom. Jag skulle inte personligen uppskatta om min rektor lade sig i hur jag gör min undervisning.(Elsa)

Elsa berättar att det varken finns någon direkt kontroll över vilka som tar till sig nya idéer och förändrar sin undervisning, eller över om de över huvud taget gör det. Lärarna är fria att göra som de vill och använda sina egna metoder utan inblandning från andra, vilket hon själv också trivs med. Hon tycker att hon känner sina elever och vet vad de vill ha och behöver bättre än vad en utomstående skulle kunna göra, och att det skulle vara obehagligt om någon lade sig i hur hon bedriver sin undervisning. Lisa uttrycker en viss besvikelse över att utvecklingsarbetet blir lidande på grund av brist på tid och resurser:

> Om man nu tänker på det här utvecklingsarbetet som vi har, så finns det ju egentligen ingen resurs, alltså vi har inte tid att följa upp det, för det är ju det man skulle göra.
>
> …
>
> Det finns det ingen som följer upp. Det kan jag känna att det har vi påtalat, att det borde man ju. Vi har planeringssekreterare som sticker ett finger i luften och anar och känner, för det är ju han som ser, men vi har ingen regelrätt dokumentation. Och det tycker jag är en brist. (Lisa)

Lisa anser att det inte finns tillräckligt med tid och utrymme för lärare att följa upp den fortbildning de får och till att diskutera pedagogiska frågor i den utsträckning de skulle vilja och behöva. Även Nils anser att det inte finns någon kontroll eller uppföljning av skolans utvecklingsarbete:

> Nej. Bara de gemensamma studiedagarna, och det är ju egentligen ingen kontroll, utan du kan bara sitta med, du behöver inte lyssna, och så har skolan ordnat så att du kan vara med, men det finns ju ingen som helst kontroll över att du faktiskt utvecklas. Så... Det är nog tyvärr ganska vanligt att folk går på en föreläsning och tänker "Jaja, det där vet vi ju redan, och det här har jag gjort i 25 år och det funkar ju bra". (Nils)

Nils beskriver en arbetsplats där lärarna måste ta del av de interna studiedagarna, men det finns inga konsekvenser om de inte deltar aktivt eller inte lyssnar på vad som sägs, eftersom studiedagarna inte följs upp alls. Skolan ger inte lärarna någon tid till att träffas och diskutera studiedagarnas innehåll eller till att försöka organisera något utifrån innehållet de fått ta del av, vilket oftast leder till att nya idéer som uppstått under studiedagarna aldrig implementeras. Nils, Elsa och Lisa beskriver alla tre arbetsplatser där utvecklingsarbete i bästa fall finns, men dess utformning och kvalitet kontrolleras inte, och det saknar uppföljning eftersom det inte finns tid eller resurser till det. Alla tre berättar i intervjuerna att de upplever det som att lärarna på deras arbetsplatser i princip får köra sitt eget race, och att det knappast finns något samarbete mellan lärarna när det gäller utveckling av undervisningen. Undantaget från detta är ensembleverksamheten. Elsa och Lisa berättar att de både ger och får feedback från kollegor i samband med att de hjälps åt med att leda ensemblerna.

5.3 Sammanfattning

Här är en sammanfattning av de resultat som framkommit genom enkäten och intervjuerna, uppställd efter forskningsfrågorna för detta arbete.

- Utvärderar instrumentallärare sin egen undervisning?

Ja, det gör de. De flesta lärarna har någon gång utvärderat sitt arbete, och nästan två tredjedelar av lärarna svarade att de utvärderar sin verksamhet regelbundet.

- Hur utför de i så fall utvärderingen?

Lärarna utvärderar till stor del genom att hela tiden reflektera över vad som fungerar och inte, men även genom att ta reda på vad eleverna tycker genom samtal eller genom skriftliga utvärderingar, samt genom att fundera över hur nivån är på elevernas kunnande, ibland i samband med framträdanden. Lärarna använder sig även i viss mån av anteckningar, och låter ibland elevernas föräldrar utvärdera verksamheten. Vissa lärare använder sig också av ljud- eller videoinspelningar, eller tar hjälp av en utomstående observatör. Ett fåtal lärare låter även eleverna göra prov. Det verkar som att lärarnas observationer till stor del är relativt osystematiska, och de verkar inte ofta använda specifika metoder eller definitiva kriterier i sina utvärderingar.

- Leder utvärderingar till att undervisningen förändras?

Ja. Resultaten antyder att 84,6 % av utvärderingarna leder till någon form av förändring i undervisningen, oftast i form av att materialet byts ut, att svårighetsgraden förändras, eller att undervisningen blir mer eller mindre resultatinriktad. Många lärare har också svarat att de anpassar undervisningen mer efter elevens önskemål.

- Går det att hitta några mönster i vilka som utvärderar sitt arbete och hur de i så fall gör det, beroende på utbildning, genre eller hur länge de varit verksamma som pedagoger?

Ja, det verkar som att det finns skillnader i hur lärarna utvärderar beroende på deras bakgrund. Nyutexaminerade lärare utvärderar och observerar sitt arbete i mycket mindre utsträckning än mer erfarna lärare. Sorterat efter genre verkar det vara så att lärare som undervisar i klassisk musik möjligen utvärderar sitt arbete mer än lärare som undervisar inom pop/rock/jazz eller blandad genre, men pop/rock/jazz-lärare verkar mer benägna att ta hjälp av en kollega i utvärderingar än de andra. Man kan fråga sig om detta är genrebetingat eller snarare relaterat till skillnader i utbildning eller social bakgrund. Ser man på utbildning verkar det vara fler G/GG/GA-lärare än lärare med andra utbildningar som någon gång utvärderat sitt arbete. Lärare med musikerexamen verkar utvärdera regelbundet oftare än andra, medan IE-lärare tycks utvärdera kontinuerligt genom reflektion oftast. IE-lärare verkar vara den grupp som oftast tagit hjälp av en kollega, medan G/GG/GA-lärare möjligtvis är den grupp oftast arbetar ensamma. Lärare med musikerexamen verkar använda sig av fler metoder i högre utsträckning än andra lärare.

- På vilket sätt uppmuntrar musik- eller kulturskolan till pedagogiskt utvecklingsarbete?

15,4 % av lärarna svarade i enkätundersökningen att de var av uppfattningen att pedagogiskt utvecklingsarbete inte uppmuntras alls, vilket också betyder att 84,6 % tycker att det uppmuntras. 38,7 % av lärarna svarade att de är med i arbetslag där pedagogiskt utvecklingsarbete är en av uppgifterna, och 19,4 % svarade att de har regelbundna utvecklingssamtal med en utbildningsledare. Både enkätresultaten och intervjuerna antyder att det sällan finns tillräckligt med tid och utrymme för pedagogiska diskussioner och annat utvecklingsarbete, och att lärarna skulle vilja ha mer. En del lärare skrev också i enkäten att de visserligen var med i arbetslag, men att de sällan arbetade med just pedagogisk utveckling där, och att tiden snarare gick åt till planering och till att hålla igång den dagliga verksamheten. Det verkar också som att resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetet, när det väl sker, sällan följs upp eller utvärderas.

6. Diskussion

I detta kapitel försöker jag belysa det som framkommit i resultatkapitlet utifrån det jag presenterade i teorikapitlet, och diskuterar möjliga orsaker och konsekvenser av resultaten av min undersökning.

6.1 Frånvaron av metod

Av resultaten jag fick fram ur analysen av enkätsvaren och ur intervjuerna framgår att det stora flertalet av sång- och instrumentallärarna på musik- och kulturskolorna utvärderar sin undervisning på ett eller annat sätt, och att den absolut vanligaste metoden är kontinuerlig reflektion. Som jag nämnde i teorikapitlet, skriver Bjørndal (2002) att lärare knappast kan undgå att observera sin egen undervisning, eftersom de dagligen befinner sig mitt i den. Det är därför på ett sätt märkligt att hela 11,1 % av enkätdeltagarna svarat att de aldrig utvärderat sin undervisning. En förklaring till detta skulle kunna vara att begreppet "utvärdering" möjligen betyder olika saker för olika individer. Kanske är det så att ordet utvärdering för dessa 11,1 % innebär en metodisk och medvetet utförd undersökning, och att de svarat som de gjort för att de inte definierar det de gör som utvärdering, även om andra kanske skulle säga att de absolut reflekterar över vad som händer i undervisningen. Det kan också vara så att de reagerar på själva ordet utvärdering och ser det som ett modefenomen, och därför gör skillnad på det och på det som de själva gör. En annan, om än mindre angenäm möjlighet är att 11,1 % av lärarna inte är tillräckligt intresserade av sitt arbete för att vilja utvärdera och förbättra undervisningen.

Utifrån resultaten av fråga 11 i enkäten, står det klart att det mest populära sättet att utvärdera ens verksamhet är genom kontinuerlig reflektion, där man själv, eller möjligen tillsammans med kollegor, funderar över huruvida det man gör fungerar eller inte. Nästan 81 % av lärarna angav att de utvärderar på detta sätt. På andra plats kommer intervju med eleverna, vilket används av 31,5 % av respondenterna, och på tredje plats alternativet "Jag gjorde en bedömning av mina elevers kunskaper och skicklighet och funderade över hur nivån var" med 30,3 %. Det är anmärkningsvärt att det är så stor skillnad i frekvens mellan det mest populära alternativet och de andra alternativen. Det slår mig också att det, såvitt jag kunnat utläsa av all insamlad data, endast är tre respondenter som angivit att de använder specifika metoder med definierade kriterier att basera utvärderingarna på. Det verkar alltså som att majoriteten av alla sång- och instrumentallärare utvärderar på ett till synes osystematiskt sätt utifrån egna subjektiva bedömningar, snarare än med hjälp av förutbestämda metoder. Jag frågade dock inte specifikt om hur systematiska lärarna är när de utvärderar, så det är mycket möjligt att detta resultat inte är rättvisande.

Enligt Rönnerman (2010) leder samarbete till ökad kunskap, och jag skulle vilja påstå att detta absolut är relevant även i utvärderingar. Ändå svarade hela 58 % av enkätdeltagarna att de aldrig tagit hjälp av en kollega för att utvärdera sin pedagogiska verksamhet. Jag fick i intervjuerna veta att brist på samarbete just när det gäller pedagogisk utveckling förmodligen till stor del beror på tidsbrist. Detta är naturligtvis högst beklagligt. Även om en instrumentallärare till stor del arbetar ensam, innebär inte detta att det nödvändigtvis alltid är bra att göra det, eller att det måste fortsätta att vara så.

18,4 % av respondenterna svarade att utvärderingar inte leder till några märkbara följder. Då nästan inga av de som valt detta alternativ gav någon förklaring till varför inget förändrades,

kan jag heller inte dra några större slutsatser av detta. En möjlig förklaring är att dessa pedagoger antingen kom fram till att undervisningen funkade bra och inte behövde några åtgärder, eller att eventuella förändringar var så små att de inte kunde beskrivas som "märkbara". De två vanligaste konsekvenserna enligt både enkätundersökningen och intervjuerna var att materialet byttes ut och att undervisningen blev mer eller mindre krävande för eleven, vilket förefaller logiskt. Dessa åtgärder är både enkla att utföra, och i det närmaste omöjliga att undvika om läraren vill att undervisningen ska vara effektiv och en utvärdering visar att det antingen är för svårt eller för lätt för eleven, eller att materialet inte är tillfredsställande.

6.2 Metoder för utvärdering

Vad gäller de olika metoderna för utvärdering, är frågan om vilken metod som används något svår att uttyda eftersom den förutsätter att man redan har svaret på en annan fråga: Vad menas med metod? Oavsett om en pedagog använder sig av anteckningar enligt portföljmetoden (Wiklund, 1996), loggbok, dagbok, videoinspelningar eller annat, så är det ju i slutänden fråga om en typ av självreflektion med eller utan hjälpmedel för minnet. Undantaget är när utvärderingen görs av eleven eller av en tredje part. Om man som pedagog sätter upp mål i samråd med eleven, kan man också utvärdera både målen och vägen dit tillsammans med eleven utifrån olika metoder och hjälpmedel (Johansson & Roos, 2010), vilket 57,7 % av respondenterna även svarat att de gjort. Men hur vet man att pedagogen som reflekterar över resultaten av utvärderingen reflekterar "rätt"? Rätt eller inte beror ju här helt på efter vilka kriterier pedagogen utvärderar, och på vad det är han vill åstadkomma med undervisningen (Swanwick, 1995). Eftersom kulturskolan inte har några läroplaner eller krav på vad som ska ingå, är det precis som tidigare nämnts upp till läraren att bestämma vad som lärs ut och hur. Som Asmus (1999) skriver, skapar det en viss förvirring när det gäller utvärderingar om läraren inte gjort klart för sig exakt vad det är som ska utvärderas. Både Rostvall och West (1998) och Wiklund (1996) skriver att det krävs tydliga kriterier för att kunna utvärdera något. Men vilka kriterier? Även om enkäten inte ställde frågor om just detta, har många respondenter ändå antytt att de anpassar mycket av undervisningen efter eleverna och deras önskemål. Ett möjligt kriterium att utvärdera utifrån skulle då kunna vara huruvida eleven har lärt sig det som eleven vill lära sig, vilket ju på sätt och vis alltid skulle leda till 100 % framgång. Om eleven inte lär sig något som läraren ger i läxa, är det förmodligen för att eleven inte är så intresserad av att lära sig det. Om eleven å andra sidan lär sig nånting, är det på samma sätt förmodligen för att eleven ville lära sig det, så oavsett vad eleven faktiskt lär sig, har den ändå lärt sig allt den ville lära sig. Denna slutsats är givetvis alltför långt dragen, och en seriös pedagog skulle väl knappast nöja sig med detta, men jag anser att detta ändå ger en viss bild av problematiken med att utvärdera en helt frivillig fritidsverksamhet.

Men vilka kriterier ska lärare använda för att utvärdera sin verksamhet då, och var hittar man utgångspunkten för skapandet av dessa kriterier? Eftersom det inte finns någon övergripande läroplan för musik- och kulturskolorna, är det som tidigare nämnts upp till varje skola att bestämma vad som sker på skolan. Många skolor överlåter ansvaret för vad som faktiskt lärs ut och hur det sker till de enskilda lärarna, vilket leder till att varje lärare gör på sitt sätt och utifrån sina mål och metoder. För att ge lärarna mer konkreta metoder för utvärdering skulle skolorna förslagsvis kunna skapa mer specifika målsättningar när det gäller vad verksamheten faktiskt ska syfta till. Kanske kunde dessa målsättningar baseras på önskemål från uppdragsgivaren, som ju ofta är kommunen, i kombination med råd och expertis från musiklärare, musiker och andra väl insatta experter. Utifrån dessa mål skulle man sedan kunna skapa kriterier som bildar utgångspunken för varje enskild lärares utvärdering.

Gemensamma utvärderingsmodeller för dock med sig både för- och nackdelar, och skapar en polaritet där den ena ytterligheten är toppstyre och den andra helt fritt arbete under eget ansvar. Genom att tydliggöra målen för verksamheten blir ämnet mindre svårgripbart och man minskar den otydlighet och planlöshet som både Sandberg (1996) och Swanwick (1995) skriver om, både när det gäller undervisningen och utvärderingen av den. Man säkerställer också att det som eleverna på en kulturskola får ut av att ta del av verksamheten blir mindre godtyckligt och beroende av vilken lärare man råkar få. Två elever som går för två olika gitarrlärare, till exempel, får alltså möjlighet att lära sig mer eller mindre samma saker, och föräldrarna kan få svart på vitt vad de faktiskt får för pengarna när de låter sina barn ta del av utbudet. Lärarna skulle dock möjligen få finna sig i att de i viss mån blir mindre fria att undervisa som de själva vill, och även eleverna skulle möjligen få lite mindre inflytande. Det finns även risk för att målsättningen och vägen dit blir fastslagna i för stor detalj, vilket skulle kunna leda till "mikro-management" och att lärarnas arbete blir alltför hårt kontrollerat. Allt detta skulle dock vara helt beroende av exakt vilka mål man sätter upp för verksamheten, och behöver inte nödvändigtvis ha någon inverkan på vilka metoder och material lärarna använder för att nå dessa mål. En annan möjlig konsekvens är att alltför snävt formulerade mål utesluter vissa saker som elever kan vilja lära sig, vilket i sin tur skulle kunna leda till att en elev som vill lära sig en viss sak inte har möjlighet att göra det inom kulturskolan i den kommun eleven bor i. Vi bör också komma ihåg att målen för undervisningen endast är en aspekt som kan utvärderas, och att eventuella gemensamma utvärderingsmodeller även borde beakta själva processen, som till exempel hur väl eleven trivs med undervisningen, hur väl materialet fungerar, hur väl lokaler och tillgänglig utrustning fungerar, hur väl undervisningen ger möjlighet till kreativitet, hur det fungerar med tiden för lektionerna, hur väl läraren lyckas förmedla information, hur uppdaterad informationen är, hur väl undervisningen följer samhällsutvecklingen när det gäller ny teknologi och liknande, hur väl undervisningen är anpassad till varje elevs behov, och hur väl undervisningen gör det möjligt för eleven att faktiskt använda det den lärt sig även utanför lektionssalen.

6.3 Skillnader beroende på bakgrund

När jag tittade efter eventuella skillnader i resultaten beroende på respondenternas bakgrund, fann jag skillnader i andelen lärare som utvärderar sin undervisning regelbundet. Det jag fann var att lärare verkar mindre benägna att utvärdera både regelbundet och kontinuerligt ju kortare tid som gått sedan de började undervisa. Detta skulle ju kunna betyda att det antingen inte framgått under utbildningen hur viktigt det är med observation och utvärdering, eller att lärarkandidaterna ser detta som något man gör som en del av utbildningen, men inte i "verkligheten". Denna farhåga tycktes bli bekräftad under intervjuerna, där en av lärarna menade att observationer i form av videoinspelningar och liknande var sånt hon gjorde på musikhögskolan, men inte efter att hon väl börjat undervisa. En annan tänkbar förklaring är dock att nyutexaminerade lärare som får sitt första jobb till en början har fullt upp med att försöka få ordning på tillvaron och med att försöka hitta en stabil metodik och identitet som lärare, och att de börjar fundera över utvärderingar först när de känner att de har en någorlunda solid verksamhet att utvärdera. Hur lång tid en sådan process egentligen tar vågar jag dock inte ens gissa på, men det hade varit mycket intressant att skriva denna uppsats efter att själv först ha fått undervisa i 10 år.

Fråga 10 i enkäten löd "Har du någon gång engagerat kollegor i utvärdering av din pedagogiska verksamhet?" I resultaten fanns här ingen linjär trend, men däremot en rätt stor skillnad mellan de olika grupperna baserat på antal verksamma år. Av de som arbetat längre än 10 år svarade 56,6 % att de aldrig tagit hjälp av en kollega. I grupperna 0-2 år och 2-5 år

var siffrorna inte långt ifrån; 58,8 %, respektive 52,6 %. Däremot var andelen i gruppen 5-10 år hela 68,9 %, hela 13 procentenheter högre än snittet för de andra tre grupperna. Om vi antar att dessa lärare fick jobb inom ett par år efter att de tagit examen, borde de alltså ha gått sin utbildning någonstans omkring åren 1995-2001. Möjligen skulle denna skillnad i resultaten kunna bero på någon skillnad i utbildningen under denna period jämfört med utbildningen under senare och tidigare år? Detta är givetvis ren spekulation, och jag kan heller inte garantera att resultaten är helt tillförlitliga eftersom antalet respondenter inom dessa grupper inte är alltför stora.

Resultaten på samma frågor utifrån vilken genre lärarna arbetade med avslöjade att det bland de lärare som undervisar endast klassisk musik var fler som utvärderade regelbundet, och färre som aldrig utvärderat än bland de lärare som undervisar blandad genre eller pop/rock/jazz. Förhållandet var detsamma i fråga 11, där det var fler lärare inom klassisk musik som svarade att de utvärderar kontinuerligt.

Sorterat utifrån vilken utbildning respondenterna har, är det svårt att dra några konkreta slutsatser. Lärare med musikerutbildning framstår baserat på resultaten från enkäten som något mer flitiga än IE-lärarna, förutom när det gäller att kontinuerligt reflektera över undervisningen. G/GG/GA-lärarna var de som hade lägsta andelen lärare som aldrig utvärderat verksamheten. De var också minst flitiga med att utvärdera regelbundet, men näst bäst på kontinuerlig reflektion. Det var även de som mest sällan tagit hjälp av kollegor för att utvärdera, hela 70,1 % svarade att de aldrig tagit hjälp av en kollega. Detta skulle kunna hänga ihop med det som Rönnerman (2010) skriver om att klasslärare i så hög grad arbetar ensamma, vilket här skulle kunna betyda att de inte är vana vid att utvärdera tillsammans med andra och därför väljer att arbeta mer självständigt.

Resultaten från fråga 11 i enkäten antydde också att lärare med musikerutbildning i högre grad verkar använda sig av flera metoder när de utvärderar sin verksamhet. Huruvida dessa lärare använder flera olika metoder för samma utvärdering, eller om de över tid provat flera olika metoder vid olika tillfällen framgår tyvärr inte av resultaten. En möjlig förklaring är att de lärare med musikerutbildning som saknar en pedagogisk utbildning, just på grund av att de saknar en pedagogisk examen på egen hand utforskar många olika metoder för att hitta något som de tycker fungerar bra, men jag kan utifrån denna undersökning inte presentera några belägg för att det faktiskt är så. Sett från andra hållet är det lite märkligt att lärare med pedagogisk examen mer sällan använder olika metoder än lärare med musikerexamen, eftersom lärarna med pedagogexamen ju rimligtvis under sin utbildning borde ha fått lära sig om olika sätt att observera, utvärdera och utveckla sin undervisning, samt om vikten av att faktiskt använda dessa metoder. Det måste här dock sägas att är svårt att dra någon skarp gräns mellan utbildade och outbildade lärare. Jag kan av resultaten av denna undersökning endast utläsa hur många lärare som har en musikerexamen som huvudsaklig bakgrund, men inte hur många av dessa som faktiskt saknar pedagogisk examen.

6.4 Skolornas utvecklingsarbete

Den femte forskningsfrågan var enligt min åsikt också den mest problematiska, eftersom begreppet "pedagogiskt utvecklingsarbete" tydligen inte alls är så standardiserat och entydigt som jag i början av detta arbete trodde att det var. Detta märktes tydligt under intervjuerna, när frågor om pedagogiskt utvecklingsarbete fick svar från helt olika infallsvinklar. Det var även en del av respondenterna i enkäten som ställde frågan vad jag egentligen menade med pedagogiskt utvecklingsarbete. Jag missade också att ta med fortbildning som ett svarsalternativ i fråga 7, vilket så här i efterhand framstår som ett uppenbart alternativ. Många

av respondenterna skrev dock om fortbildning under alternativet "Annat", men dessa 25 av 499 lärare utgör endast 5 % av helheten, vilket åtminstone för mig framstår som en mycket låg siffra. Eftersom detta svar inte fanns med som ett svarsalternativ är det förvisso omöjligt att säga om siffran stämmer, eller om andelen lärare som faktiskt åker på fortbildning i verkligheten är mycket högre.

Det var i fråga sju 15,2 % som svarade att skolan de arbetade på inte alls uppmuntrade utvecklingsarbete. Jag fick både av enkäten och av intervjuerna intrycket att vissa skolor är rätt negativt inställda till både fortbildning och till utvecklingsarbete i allmänhet, även om det också finns många exempel på framåtanda, skolor med personal som är anställd för att arbeta just med utvecklingsfrågor, och chefer som gärna skickar iväg sina anställda på kurser. I de fall skolorna bedriver utvecklingsarbete av olika slag, verkar det vara ganska ovanligt att arbetet följs upp eller kontrolleras på något sätt. I enkäten angav 53,4 % av de tillfrågade att det pedagogiska utvecklingsarbetet inte kontrolleras alls. 19,4 % svarade att de själva hade ansvar för att kontrollera arbetet. En möjlig förklaring till varför skolorna inte satsar mer på utvecklingsarbete är enligt min mening kulturskolornas ekonomi, som ju sällan är så särdeles lysande. En snäv budget ger inte särskilt mycket utrymme för att skicka iväg anställda på kurser eller ta dit en föreläsare. Brist på pengar ger heller inte särskilt mycket utrymme för mer tid avsatt för pedagogiska samarbeten och diskussioner, eftersom man har ett visst antal elever att ta hand om på en viss mängd tid och tvingas prioritera. Två av lärarna jag intervjuade gav uttryck för just detta, och berättade att det sällan fanns tillräckligt med tid för att hinna med pedagogiska diskussioner i den utsträckning de skulle ha velat. Även i enkäten skrev en del lärare att de försökte hinna med att diskutera saker på kafferaster, då det inte fanns utrymme för detta annars. En alternativ förklaring är att detta är resultatet av ren okunskap. Jag har i både enkät och intervjuer fått höra att chefen för en kulturskola inte nödvändigtvis har någon utbildning alls inom varken pedagogik eller musik, vilket skulle kunna leda till att denne helt enkelt inte är medveten om hur viktigt det är med fortbildning och utvecklingsarbete. I vissa fall har musik- eller kulturskolan heller ingen egen chef, utan styrs av en ansvarig inom grundskolan eller kultur- och fritidsnämnden eller liknande. I de fall där den kommunala musik- eller kulturskolan inte har någon egen chef kan vi ställa frågan vad detta kan bero på. Kommunens ekonomi och hur mycket den prioriterar kulturskolan är givetvis stora delar i det hela, men varför prioriterar kommunerna i så fall inte kulturskolan, och går det att göra något åt det? Vem har i så fall ansvaret för att försöka göra något åt saken? Min högst personliga åsikt är att det är de som kan något om ämnet som har ansvaret för att förmedla kunskapen om varför musik och andra estetiska ämnen är viktiga, inte enbart när det gäller musik- och kulturskolornas verksamhet, utan även i grundskolan, gymnasiet och överlag. När den kommunala kulturskolan riskerar nedskärningar eller till och med nedläggning, är det musiklärarna som måste kunna argumentera för varför kommunen bör satsa på kulturskolan, kanske med hjälp av lärare från musikhögskolor och forskare inom musikpedagogik och konstnärlig forskning. Det finns mycket forskning som tyder på att musik och andra konstnärliga ämnen har positiva effekter, som exempelvis boken *The Wow Factor* (2009) av Anne Bamford, som tydligt visar att undervisning i estetiska ämnen – när det görs väl – har positiva effekter både på elevers prestationer i skolan och på deras fysiska och socio-kulturella hälsotillstånd. Det är förmodligen ingen dum idé för en lärare inom kulturskolan att göra sig bekant med denna forskning. Det är heller ingen dum idé att kunna argumentera för musiken för musikens egen skull, inte bara som hjälpmedel för att nå kortsiktiga mål inom andra områden.

7. Sammanfattning och fortsatt forskning

Jag har i detta examensarbete presenterat resultat som antyder att lärare vid musik- och kulturskolor i mer än hälften av fallen, och inom vissa grupper ännu oftare, utvärderar sin undervisning helt själva, och oftast genom reflektion över verksamheten, med eller utan hjälpmedel. Det verkar som att lärare i rätt stor utsträckning utvärderar på ett till synes subjektivt och osystematiskt sätt, men det skulle behövas en mer specifik och detaljerad undersökning om just detta för att kunna säga mer säkert att det faktiskt är så. Det enda jag kan säga helt säkert är att det är lättare för en pedagog att utvärdera sin undervisning om hon vet exakt vad det är hon ska undervisa, och har konkreta kriterier att utgå ifrån. Tre frågor uppstod medan jag skrev detta arbete gällande just detta.

- Varför är tendensen så stark att pedagoger arbetar ensamma utan att gemensamt reflektera över sin pedagogik tillsammans med kollegor?
- Har musik- och kulturskolor en konkret målsättning för verksamheten som är applicerbar på individuell nivå?
- Är lärarna i så fall medvetna om vad målsättningen är?

Det skulle vara intressant att göra en undersökning om huruvida skolorna, i de fall där det finns målbeskrivningar, når upp till dem eller inte. Jag skulle också tycka att det vore intressant att i en ny undersökning ta reda på mer exakt hur pass strukturerade metoder lärarna använder när de gör utvärderingar av sin egen undervisning.

Jag har i min undersökning inte frågat efter instrument, kön eller arbetsplats. Så här i efterhand tycker jag att det skulle ha varit mycket intressant att låta respondenterna ange dessa också, eftersom jag då hade kunnat utläsa dels mönster i svaren utifrån kön och instrument, men också hur bortfallet i svaren hade sett ut. Lärarnas inställning till utvecklingsarbete utifrån var de arbetar hade varit intressant att undersöka.

Det verkar som att det skulle kunna finnas skillnader i hur sång- och instrumentallärare utvärderar och utvecklar sin pedagogiska verksamhet beroende på vilken genre de arbetar med, vilken utbildning de har, och hur länge de har undervisat. Erfarna lärare verkar mer benägna att utvärdera sin undervisning än nya lärare, och lärare som arbetar med klassisk musik tycks vara mer benägna att utvärdera än lärare som arbetar med andra genrer, utom när det gäller samarbete, då pop/rock/jazz-lärare oftare ser ut att ta hjälp av kollegor. När det gäller utbildning är det svårt att dra några slutsatser, eftersom felmarginalen gör att resultaten inte kan garanteras stämma. Det som sticker ut är att G/GG/GA-lärare i högre utsträckning än andra arbetar ensamma när det gäller att utvärdera, och att lärare med musikerexamen oftare verkar använda sig av fler metoder än andra lärare, men även dessa resultat ligger inom felmarginalen och kan således vara missvisande. Eftersom min undersökning inte tillräckligt specifikt ställde frågor om respondenternas utbildning, kan jag inte dra några slutsatser om hur lärare med pedagogisk examen utvärderar jämfört med lärare utan pedagogisk examen, men det skulle vara intressant att göra en undersökning av just detta och se vilka skillnader det finns mellan resultaten från lärare som huvudsakligen anser sig vara pedagoger och har en pedagogisk examen och resultaten från lärare som är aktiva musiker och saknar pedagogexamen.

När det gäller skolornas utvecklingsarbete verkar lärarna ofta vilja ha mer tid och utrymme till det än de får, och intresset för utvecklingsarbete och fortbildning tycks variera rätt stort från skola till skola. Vissa skolor satsar mycket på fortbildning och utvecklingsarbete, medan lärarna på andra skolor i princip får stå för allting själva om de vill ha fortbildning eller bedriva utvecklingsarbete. Det vore intressant att veta vad denna skillnad beror på, och även i vilken mån lärarna på kulturskolorna bidrar till att ändra på detta.

Jag har under tiden jag skrivit detta examensarbete insett att det är problematiskt att ställa frågor om metoder för pedagogiskt utvecklingsarbete utan att först definiera begreppen "pedagogiskt utvecklingsarbete" och "metod". Använder jag mig av en metod om jag sätter mig ner vid köksbordet och funderar över hur min undervisning fungerar? Är det en metod på samma sätt som det är en metod att videofilma tio lektioner och sedan analysera varje ögonblick utifrån ett antal bestämda kriterier? Är det en metod att sätta sig ner och diskutera pedagogiska frågor och problem med sina lärarkollegor? Jag anser att allt detta kan kallas metoder. Oregelbunden reflektion över undervisningen kanske inte är den mest strukturerade eller systematiska metoden, men om den leder till insikt och förbättring av undervisningen så har den ju ändå uppfyllt sin funktion. Att reflektera är bättre än att inte reflektera, men det betyder inte att det räcker med att endast reflektera. Menar man allvar med att förbättra och utveckla sin undervisning, bör man förmodligen använda sig av flera olika metoder. Men vilka? Min personliga åsikt är att intresse för det man arbetar med och en vilja att utveckla och förbättra undervisningen är långt viktigare än exakt vilka metoder man använder för att göra det. Metoderna är verktyg, och de har alla för- och nackdelar. Gemensamt för alla metoder är dock att de är svåra att använda effektivt om man inte först ser till att ha svar på två frågor: Vad är det jag ska utvärdera, och varför ska jag göra det? Svaren på dessa frågor kan givetvis variera beroende på vem som ställer dem, men mitt svar är att utvärderingar i slutänden bör leda till att både lärare och elever får bättre möjligheter att utvecklas och leva upp till sin fulla potential.

8. Referenser

Asmus, E. P. (1999). *Music Assessment Concepts.* Music Educators Journal, 86(2), 19-24.

Bamford, A. (2009). *The Wow Factor. Global research compendium on the impact of the arts in education.* Münster: Waxmann Verlag.

Bjørndal, C. R. P. (2002). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning.* Stockholm: Liber.

Börjesson, I. (2005). *Lärarprofessionalitet – att lära av och i sin egen vardag*. I Sträng, M. H. (Red.), *Samspel för lärande*. Didaktiskt redskap för professionella lärare (pp.75-93). Lund: Studentlitteratur.

Holmberg, K. (2010). *Musik- och kulturskolan i senmoderniteten: reservat eller marknad.* Doktorsavhandling, Lunds Universitet, Musikhögskolan i Malmö.

Johansson, A. & Roos, I. (2010). *Pedagogisk dokumentation. Hur utvecklande är det?* Lärarexamensarbete, Linnéuniversitetet, Institutionen för pedagogik, psykologi och idrottsvetenskap.

Kemp, A. E. (1996). *The Musical Temperament. Psychology & Personality of Musicians.* New York: Oxford University Press.

LeCroy, H. (1999). *Assessment And Strategic Planning.* Music Educators Journal, 86(2), 36-40.

Lärarförbundet. (2011). *Frågor och svar om Bästa musik- och kulturskolekommun*. Hämtat 28 juli 2011 från Lärarförbundet: http://www.lararforbundet.se/web/ws.nsf/documents/00227863?OpenDocument

Nyberg, R. (2000). *Skriv vetenskapliga uppsatser och avhandlingar med stöd av IT och Internet*. Lund Studentlitteratur.

Näsman, G. (1994) *Utbildningsteorier, didaktik och konst.* I Sundin, B. (Red). *Den konstnärliga pedagogen och den pedagogiska konstnären*. Dokumentation av ett symposium i Malmö 13-15 maj 1993 (pp.118-119). Lund: Musikhögskolan i Malmö.

Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: studentlitteratur.

Rostwall, A-L & West, T. (1998). *Handlingsutrymme. Om utvecklingsarbete i musikundervisning.* Stockholm: KMH Förlag.

Rönnerman, K. (2010). *Utvecklingsarbete – en grund för lärares lärande*. Lund: Studentlitteratur.

Sandberg, R. (1996). *Musikundervisningens yttre villkor och inre liv. Några variationer över ett läroplansteoretiskt tema.* Stockholm: HLS Förlag.

Swanwick, K. (1995). *Music, mind, and education*. London: Routledge.

Thompson, S. & Williamon, A. (2003). *Evaluating Evaluation: Musical Performance Assessment as a Research Tool.* Music Perception: An Interdisciplinary Journal 21(1), 21-41.

Tivenius, O. (2008). *Musiklärartyper. En typologisk studie av musiklärare vid kommunal musikskola.* Doktorsavhandling, Örebro Universitet.

West, T. (Red). (1999). *Språk, musik och undervisning.* Olika startpunkter. Stockholm: KMH Förlag.

Wiklund, U. (1996). *Portföljen*. En modell för utvärdering av musikutbildning. Stockholm: KMH Förlag.

9. Bilagor

Här redovisas examensarbetets bilagor: e-mailet till musik- och kulturskolornas ledare, enkäten, och mallen för intervjuerna.

9.1 Bilaga 1 – Email till musik- och kulturskolorna

Rubrik för mailet: Undersökning av pedagogiskt utvecklingsarbete

Hej!

Mitt namn är Sami och jag studerar vid musikhögskolan i Malmö. Jag skriver just nu ett examensarbete som handlar om hur musiklärare utvärderar och utvecklar sin undervisning, och undrar om ni skulle kunna vidarebefordra detta mail till era sång- och instrumentallärare?

Som en del av min undersökning har jag gjort en enkät som riktar sig till just sång- och instrumentallärare inom landets musik- och kulturskolor. Enkäten består av 14 frågor och beräknas ta ungefär 6 minuter att fylla i. Undersökningen avslutas måndagen den 21 mars, och jag skulle bli jätteglad om ni kunde svara på denna enkät innan dess.

Svaren från denna enkät är anonyma och kommer endast att presenteras i form av statistik. Namn, instrument eller arbetsplats kommer inte att nämnas någonstans.

För att öppna enkäten, klicka på följande länk:

https://www.surveymonkey.com/s/7KQZHH8

Vänliga hälsningar,
Sami Ylinen

9.2 Bilaga 2 – Enkäten

Eftersom enkäten presenterades på internet, såg formatet inte riktigt ut så här. Nedanstående är dock exakt samma textinnehåll som i online-versionen. I de frågor där det inte uttryckligen står att respondenten kan välja flera alternativ kunde endast ett svarsalternativ väljas.

Undersökning om pedagogiskt utvecklingsarbete

Tack så hjärtligt för att du väljer att svara på denna enkätundersökning! Mitt namn är Sami och jag studerar vid musikhögskolan i Malmö. Jag ska denna termin skriva ett examensarbete som handlar om hur instrumentallärare utvärderar och utvecklar sin undervisning, och det är därför jag skickat ut denna undersökning.

Svaren från denna enkät är anonyma och kommer endast att presenteras i form av statistik. Namn, instrument eller arbetsplats kommer inte att nämnas någonstans.

Enkäten består av 13 frågor och beräknas ta ungefär 6 minuter att fylla i. Undersökningen avslutas måndagen den 21 mars.

Vänliga hälsningar,
Sami Ylinen

1. Ange din utbildning. Välj en eller flera som stämmer in på dig.

- IE-examen från musikhögskola
- G/GA/GG-examen från musikhögskola
- Pedagogisk påbyggnadsutbildning
- Annan lärarexamen på högskolenivå
- Musikerutbildning från musikhögskola
- Pedagogisk utbildning på folkhögskola
- Annat:

2. Vilken genre undervisar du i?

- Klassisk musik/konstmusik
- Folkmusik
- Jazz
- Pop/Rock
- Ingen speciell genre/Blandat

3. Hur länge har du arbetat som sång- eller instrumentalpedagog?

- 0 - 2 år
- 2 - 5 år
- 5 - 10 år
- Mer än 10 år

4. Välj bland nedanstående alternativ en inställning som bäst beskriver ditt eget pedagogiska arbete.

- Jag undervisar ungefär på samma sätt som jag själv blev undervisad på när jag lärde mig spela.
- Jag arbetar enligt metoder som jag lärde mig av lärare och handledare under min utbildning.
- Jag har tänkt ut och arbetat fram egna metoder och material.
- Mina metoder förändras hela tiden. Jag håller mig väl insatt i nya rön och trender och använder mig av de bästa metoder och
- idéer jag hittar.

- Jag arbetar instinktivt. Jag har inte medvetet valt någon metod, utan undervisar på det sätt som känns naturligt i sammanhanget.
- Jag kompromissar i min undervisning eftersom de metoder som jag utifrån utbildning och erfarenhet vet skulle fungera bättre inte är praktiskt genomförbara på stället där jag undervisar.
- Jag undervisar enligt de metoder och med de undervisningsmaterial som officiellt eller inofficiellt är praxis på den skola där jag arbetar.
- Annat:

5. Vad är ditt huvudsakliga fokus i undervisningen? Välj ett alternativ.

- Instrumentalteknik. Jag vill att mina elever ska bli skickliga instrumentalister.
- Genre. Jag vill sprida kunskap om och föra vidare ett musikaliskt arv inom den genre jag undervisar.
- Elevens personliga utveckling. Jag använder musiken som redskap för att mina elever ska få ett så rikt och balanserat liv som möjligt.
- Min personliga utveckling. Jag anser att pedagogiskt arbete är ett intressant och utvecklande område och undervisar för min egen personliga utvecklings skull.
- Musikalisk bildning. Jag vill ge mina elever en stabil och bra allmänbildning i musik.
- Annat:

6. Är du nöjd med resultaten av din undervisning?

- Mycket nöjd
- Ganska nöjd
- Lite missnöjd.
- Mycket missnöjd
- Jag har inte funderat över saken.

7. På vilket sätt uppmuntrar din arbetsplats till pedagogiskt utvecklingsarbete? Välj ett eller flera alternativ.

- Inte alls.
- Chefen brukar påminna oss om att det är nyttigt.
- Det finns en dokumenterad lokal arbetsplan som alla ska följa.
- Vi har schemalagd tid vigd till utvecklingsarbete.
- Vi är med i arbetslag där pedagogiskt utvecklingsarbete är en av uppgifterna.
- Vi har regelbundna utvecklingssamtal med en utbildningsledare.
- Annat:

8. Utför du ofta utvärderingar av din undervisning?

- Jag har aldrig gjort en utvärdering av min undervisning.
- Jag har gjort en utvärdering en gång.
- Jag har gjort utvärderingar några enstaka gånger.

- Jag utvärderar undervisningen regelbundet.

9. Har utvärderingen skett på eget initiativ eller som en del av skolans pedagogiska utvecklingsarbete?

- Både och.
- På eget initiativ.
- Enbart på skolans initiativ.

10. Har du någon gång engagerat kollegor i utvärdering av din pedagogiska verksamhet?

- Ja
- Nej

11. Hur utförde du utvärderingen av din undervisning? Välj ett eller flera alternativ.

- Jag utvärderar hela tiden min undervisning genom att reflektera över vad som fungerar och inte.
- Jag gjorde video- och/eller ljudinspelningar av mina lektioner och analyserade undervisningen.
- Jag förde anteckningar under mina lektioner och använde dem för att analysera undervisningen.
- Jag gjorde en bedömning av mina elevers kunskaper och skicklighet och funderade över hur nivån var.
- Jag intervjuade mina elever för att se vad de tycker om undervisningen.
- Jag lät mina elever utvärdera undervisningen skriftligt.
- Jag lät elevernas föräldrar utvärdera undervisningen.
- Jag lät en utomstående person observera min undervisning.
- Jag lät eleverna göra prov för att kolla deras nivå.
- Annat:

12. Vad hade utvärderingen för konsekvenser? Välj ett eller flera alternativ.

- Jag bytte ut det material jag använder i undervisningen.
- Jag gjorde undervisningen mer/mindre krävande.
- Jag gjorde undervisningen mer/mindre resultatinriktad
- Jag förändrade syftet med undervisningen.
- Jag gjorde lektionerna längre/kortare.
- Jag ändrade på storleken på grupperna.
- Jag skaffade mig bättre utbildning/fortbildning.
- Inga märkbara följder.
- Annat:

13. Kontrolleras resultaten av det pedagogiska utvecklingsarbetet på något sätt?

- Ja. Chefen, utbildningsledaren eller någon annan ansvarig utvärderar resultaten av utvecklingsarbetet.
- Ja, jag utvärderar arbetet tillsammans med mina kollegor.
- En eller flera ansvariga kontrollerar att vi utför pedagogiskt utvecklingsarbete, men kollar inte resultaten av det.
- Nej, resultaten kontrolleras inte.
- Annat:

Det var allt. Nu är det bara en sak kvar: Klicka på knappen "Klar" nedan för att avsluta enkäten.
Tack så mycket för hjälpen!

9.3 Bilaga 3 – Intervjuguide

- På vilket sätt arbetar du för att utveckla och förbättra din undervisning?
- Varför behöver en instrumentallärare utveckla sin undervisning?
- På vilket sätt bedriver din arbetsplats pedagogiskt utvecklingsarbete?
- Vilka konsekvenser har skolans utvecklingsarbete?
- Har skolans pedagogiska utvecklingsarbete bidragit till att just din undervisning utvecklats?
- Kontrollerar skolan att de anställda lärarna utvecklar sin undervisning?
- Kollar skolan resultaten av lärarnas utvecklingsarbete, och i så fall hur?